

Muzej i ples

Novaković, Anja

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:267316>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-07**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti – Diplomski studij muzeologije i upravljanja
baštinom

Diplomski rad
MUZEJ I PLES

Anja Novaković
Mentor: dr. sc. Žarka Vujić, red. prof.

Zagreb, rujan 2023.

IZJAVA O AUTORSTVU

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad *Muzej i ples* izradila potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentorice dr. sc. Žarke Vujić, red. prof.. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

Vlastoručni potpis studentice

Anja Novaković

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. O muzejima 21. stoljeća – općenito	6
2.1. Društvena i komunikacijska uloga muzeja kroz povijest.....	6
2.2. Oblici komunikacije muzeja	10
3. Fizički i komunikacijski aspekti plesne umjetnosti	12
3.1. Suvremeni ples i njegova komunikacijska uloga	13
3.2. Street dance i njegova komunikacijska uloga	15
3.3. Ostali oblici plesnog izražavanja i njihova komunikacijska uloga u takozvanoj globalnoj mreži..	17
4. Implementacija plesne umjetnosti u sklopu muzejske djelatnosti u svijetu i na području Hrvatske ..	21
4.1. Korištenje plesne komunikacije unutar muzejskih institucija Hrvatske	22
4.2. Korištenje plesne komunikacije unutar muzejskih institucija svijeta	27
5. Muzej plesa u Hrvatskoj – koncept.....	33
5.1. Misija i vizija	33
5.1.1. Misija Muzeja plesa u Hrvatskoj.....	34
5.1.2. Vizija Muzeja plesa u Hrvatskoj	34
5.2. Osnovni marketinško strateški plan	34
5.2.1. Opći ciljevi ustanove.....	36
5.2.2. Situacijska analiza.....	36
5.2.3. Analiza kritičnih čimbenika uspjeha.....	37
5.3. Financiranje.....	38
5.4. Društvene mreže i promocija	38
5.5. Zakonodavni okvir	39
5.6. Ciljane skupine korisnika.....	39
5.7. Stalni postav.....	40
5.7.1. Povijest plesa	41
5.7.2. Plesne tradicije različitih regija.....	42
5.7.3. Biografije plesnih ikona	43
5.7.4. Plesna glazba, kostimi i rekviziti	44
5.7.5. Ples kao izraz kulture	45
5.7.6. Ples u suvremenom društvu	46
5.7.7. Interaktivne instalacije, multimedija i videozapisi.....	47
5.8. Edukativni programi	48
5.9. Koncept izgleda interijera	49

6. Zaključak.....	52
7. Popis literature	53
8. Popis slikovnih priloga	55
9. Sažetak / Abstract / Abstrakt / Abstrato.....	56

1. Uvod

U svom diplomskom radu pobliže ću se baviti suodnosom plesa i muzeja te predložiti konceptualno rješenje *Muzeja plesa u Hrvatskoj* kroz zakonski i marketinški relevantne faktore. Inicijalni interes za ovu temu potaknulo je dugogodišnje amatersko bavljenje plesom, koje je potom kroz rad s ljudima, a osobito s djecom preraslo u profesionalno. Nakon završenog Stručnog prijediplomskog studija menadžmenta u kulturi, upisavši dvopredmetni Sveučilišni diplomski studij antropologije te muzeologije i upravljanja baštinom i kroz razgovor s mentoricom prof. dr.sc. Žarkom Vujić došla sam na ideju da dosadašnje prikupljeno iskustvo i znanje objedinim u ovom diplomskom radu.

U radu nastojim prikazati i naglasiti izrazito društvenu i komunikacijsku ulogu muzejske ustanove koja se podudara s osnovnom funkcijom plesa kao forme izražavanja, stoga se u poglavlju pod nazivom *O muzejima 21. stoljeća – općenito* bavim društvenom i komunikacijskom ulogom muzeja te oblicima komunikacije u muzejima. Iduće poglavlje *Fizički i komunikacijski aspekti plesne umjetnosti* obrađuje suvremeni ples, ulični ples (*street dance*) te ostale oblike plesnog izražavanja i njihovu komunikacijsku ulogu. U poglavlju *Implementacija plesne umjetnosti u sklopu muzejske djelatnosti u svijetu i na području Hrvatske* navodim nekoliko primjera uspješne implementacije plesne umjetnosti unutar muzejskih ustanova u Hrvatskoj i svijetu, a na samom kraju rada se bavim idejom o muzeju i plesu. Kroz koncept *Muzeja plesa u Hrvatskoj* navodim misiju i viziju ustanove, osnovni marketinško strateški plan, financiranje, društvene mreže i promociju, zakonodavni okvir, ciljane skupine korisnika, stalni postav, edukativne programe te koncept izgleda interijera.

Dodala bih kako sam se ovu problematiku trudila sagledati iz više perspektiva, a ne samo isključivo iz teorijske perspektive muzeologije. Sukladno tome, nastojala sam obuhvatiti antropološke aspekte kao i one pragmatične, odnosno stručne dijelove teorije suvremenog menadžmenta. Uostalom, muzeologija i podrazumijeva simbiozu raznih znanstvenih disciplina koje se ujedinjuju i prožimaju.

2. O muzejima 21. stoljeća – općenito

Muzeji 21. stoljeća su prošli kroz značajne transformacije kako bi se prilagodili brzim promjenama u društvu, tehnologiji i kulturi. Digitalna revolucija duboko je utjecala na muzeje, omogućivši im da digitalnim platformama i internetom pruže širokom krugu ljudi pristup svojim kolekcijama, stvarajući virtualne izložbe, online arhive i interaktivne aplikacije koje posjetiteljima omogućuju istraživanje muzejskog sadržaja iz udobnosti vlastitih domova. Paralelno s tim, muzeji sve više teže interaktivnosti i sudjelovanju posjetitelja, koristeći multimedijske instalacije, dodirne ekrane i interaktivne radionice kako bi potaknuli angažman. Istovremeno, usmjereni su na inkluzivnost i sučeljavanje s aktualnim temama poput društvene pravde, ljudskih prava i ekološke održivosti kako bi ostali relevantni i privukli raznoliku publiku. U svjetlu globalnih izazova, muzeji također razvijaju ekološku svijest i primjenjuju održive prakse u upravljanju resursima, uključujući smanjenje potrošnje energije i promicanje ekološki odgovornih poruka. Također, postaju sve više obrazovni centri, nudeći edukativne programe i radionice kako bi posjetiteljima omogućili stjecanje novih znanja i vještina. Globalna povezanost među muzejima omogućava razmjenu zbirki i znanja te omogućava posjetiteljima istraživanje različitih kultura i umjetnosti bez potrebe za fizičkim putovanjem. S inovativnim dizajnom i arhitekturom, muzeji postaju i arhitektonske ikone, privlačeći pažnju posjetitelja i postajući prepoznatljivim simbolima gradova. Unatoč izazovima financiranja, muzeji se sve više oslanjaju na privatna partnerstva, donacije i alternativne izvore prihoda kako bi osigurali svoju dugoročnu održivost. Sve ove promjene odražavaju prilagodbu muzeja suvremenim potrebama i tehnološkim trendovima, pretvarajući ih u dinamične i otvorene kulturne centre koji su relevantni za raznoliku publiku u 21. stoljeću.

2.1. Društvena i komunikacijska uloga muzeja kroz povijest

Muzeji su kolektivni izraz onoga što smatramo važnim u kulturi i nude prostor za razmišljanje i raspravu o našim vrijednostima; bez razmišljanja, ne može se razmatrati kretanje naprijed.

Claire Bishop¹

¹citat preuzet iz djela Claire Bishop *Radical Museology or, What's 'Contemporary' in Museums of Contemporary Art?*

Prvi muzeji koji su se razvijali tijekom povijesti imali su različite svrhe i karakteristike od modernih muzeja. Nekoliko je ključnih trenutaka u povijesti koji su doprinijeli nastanku prvih muzeja. U drevnoj Grčkoj i Rimu, koncepti koji podsjećaju na muzeje prisutni su među filozofima i učenjacima koji su sakupljali artefakte i prirodne predmete za svoje studije. Slično, tijekom renesanse u Europi, bogati pojedinci i vlastodršci stvarali su *kabinete rijetkosti* koji su sadržavali različite rijetke predmete, uključujući umjetnička djela, antikvitete i egzotične prirodne artefakte. Tijekom 18. i 19. stoljeća, razvoj prirodnih znanosti potaknuo je osnivanje muzeja prirodnih znanosti poput Britanskog muzeja u Londonu, koji je osnovan 1753. godine i koji je sadržavao bogatu zbirku prirodnih i kulturnih artefakata. Također, tijekom 19. i 20. stoljeća, mnoge države su osnivale nacionalne muzeje s ciljem očuvanja i izlaganja svoje kulturne baštine i povijesti, čime su postali javno dostupni i obrazovni centri. Ovi počeci su oblikovali put prema modernim muzejima koji danas imaju raznolike svrhe, uključujući edukaciju, istraživanje i očuvanje kulturne baštine. (Usp. Bennett, T. 1995; Usp. Ambrose, T. Paine, C. 2006; Usp. Davenne, C. 2012)

Početak muzeološke misli počeo se razvijati djelom belgijskog liječnika Samuela Quiccheberga *Inscriptiones vel tituli theatri amplissimi* iz 1564. godine, Jencquelove *Museographije*, odnosno *Uputa za ispravno razumijevanje i korisnu izgradnju muzeja i kabineta rijetkosti* iz 1727. godine te pojavom raznih tekstova koji su povezani s najranijim oblicima muzeoloških fenomena, a to su zbirke. Također je važno spomenuti i knjigu Carla von Linnea i Davida Hultmana pod nazivom *Instructio musei rerum naturalium / Uspostava muzeja prirodnih stvari*, objavlje 1753. godine u sklopu koje se klasificiraju prirodne vrste radi njihove organizacije unutar prirodoslovnih zbirki. (Vujić, Ž. 2022:11)

Vezano pak uz razvoj muzeologije kao znanstvene discipline, usko povezane s napretkom i profesionalizacijom rada u muzejima, možemo govoriti o četiri glavne faze prema Ivi Maroeviću. Prof.dr.sc. Ivo Maroević, hrvatski muzeolog i jedan od pionira muzeologije, ostavio je trajni pečat u području muzeologije u Hrvatskoj, ali i široj regiji te bio važan akter u razvoju te znanstvene discipline na globalnoj razini. Prva faza je *početak muzeološke misli* koja traje od renesanse do početka 19. stoljeća, ovo razdoblje obilježava uspostavljanje temelja za organizirano sakupljanje i analizu muzejskih zbirki te stvaranje prvih muzeja i galerija; druga faza je *protoznanstvena faza* koja traje od početka 19. stoljeća do konferencije u Madridu 1934. godine, a karakterizira ju primjenjivanje znanstvenih pristupa u muzejskoj praksi, uključujući klasifikaciju predmeta i

proučavanje povijesti muzeja te dolazi i do pojave pojma *muzeologija*; treća faza je *empirijsko-deskriptivna faza* koja traje od kraja 19. stoljeća do osnivanja ICOFOM-a 1976. godine, a uključuje fokus na praktične aspekte muzeologije, kao što su rad u muzejima i njihova organizacija; četvrta faza je *teoretsko-sintetička faza* koja traje od 1976. godine do danas, započela je osnivanjem Međunarodnog komiteta za muzeologiju (ICOFOM) 1976. godine i obilježena je pokušajima definiranja muzeologije kao samostalne znanstvene discipline, u ovoj fazi se muzeologija sve više usmjerava prema razmatranju muzejskih predmeta kao nositelja informacija i širi se područje interesa na informacijske i komunikacijske aspekte muzeja. (Maroević, I. 1993:52 – 62)

Peter van Mensch, u svojoj doktorskoj disertaciji iz 1992. godine *Towards a Methodology of Museology*, ističe ključne aspekte muzeologije kao znanstvene discipline te definira muzejski predmet kao glavni nositelj informacija analizirajući njegove funkcionalne i strukturalne karakteristike te uzimajući u obzir kontekst i značenje predmeta u odnosu na stvarnost i muzejsku zbirku. Također, uočava tri različita pristupa muzeologiji: *empirijsko-teorijski*, *prakseološki* i *filozofsko-kritički*. Van Mensch naglašava da se ponekad ovi pristupi preklapaju i stvaraju sinergije, što označava važne trenutke u razvoju muzeologije. Prva *muzejska revolucija* odvila se između 1880. i 1920. godine, a bila je usredotočena na praktične izazove muzeja, a drugu revoluciju između 1960. i 1980. godine koju je obilježila je pojava *eko-muzeja* i kreiranje pojma *nova muzeologija*, istraživala je novu ulogu muzeja u društvu te inzistirala na njegovoj aktivnijoj ulozi. (Babić, D. 2009:43 – 60)

Nastavno, muzeji današnjice imaju potencijal za društvenu transformaciju kroz promjene u svojoj arhitekturi, sadržaju i programima. Trebali bi postati mjesta koja potiču društvenu osjetljivost i otvoreni dijalog s različitim društvenim skupinama, umjesto da budu izolirane ili elitističke institucije. Ova ideja naglašava da muzeji trebaju postati aktivni sudionici u društvenim promjenama i doprinijeti kulturnoj integraciji i socijalizaciji. Njihov potencijal leži u transformiranju društvenog života i promicanju dugoročne politike usmjerene na društvenu osjetljivost u kulturnim institucijama. Prema etičkom kodeksu Međunarodnog vijeća muzeja (ICOM), muzeji imaju odgovornost čuvati i promicati prirodnu i kulturnu baštinu te upravljati resursima koji prenose znanje.² Sve te obaveze imaju duboku društvenu dimenziju, a svrha muzeja

² „Muzej je neprofitna, stalna ustanova u službi društva koja istražuje, prikuplja, čuva, interpretira i izlaže materijalnu i nematerijalnu baštinu. Otvoreni za javnost, pristupačni i uključivi, muzeji potiču raznolikost i održivost. Djeluju i komuniciraju etički, profesionalno i uz sudjelovanje zajednica, nudeći raznolika iskustva za

usmjerena je prema društvenom dobru i kulturnom obogaćivanju. Stoga je važno da muzeji surađuju s zajednicama iz kojih potječu njihove zbirke kako bi se prikazao i poštovao prirodni i kulturni kontekst tih zajednica. Osim toga, muzeji bi trebali osigurati pristup svojim sadržajima svim društvenim skupinama, posebno onima koji su marginalizirani ili izolirani. Briga o interesima svih ljudi i prilagodba muzejskih resursa njihovim potrebama ključni su elementi muzejskog rada. To uključuje osiguranje pristupa osobama s posebnim potrebama, prilagodbu izložaka njihovim mogućnostima te pružanje stručnog vođenja koje je prilagođeno potrebama posjetitelja. Muzeji također promiču dijalog među različitim društvenim skupinama i otvaraju svoja vrata marginaliziranim skupinama koje često nisu uključene u društvene aktivnosti. S obzirom na raznolike potrebe koje moderno društvo postavlja, muzeji imaju potencijal adekvatno odgovoriti na te izazove. Ključni element modernizacije muzeja je kontinuirano učenje i stručnost osoblja. Važno je napomenuti da angažiranje muzeja u lokalnoj zajednici i dalje predstavlja relativno novo iskustvo za mnoge muzeje, čak i u razvijenim zemljama kao što je Engleska. Zbog toga se neki muzeji nisu jednako uspješno prilagodili novim ulogama i zahtjevima, a neki čak nisu razvili vlastite programe koji bi doprinijeli društvenoj dobrobiti. (Brstilo, I., Jelavić, Ž. 2010:149 – 150)

Ukratko iz priloženog, osnovna društvena i komunikacijska uloga muzeja, promatrajući njegov razvoj kroz povijesno vremenski kontinuum koji je neodvojivo pratio i razvoj muzeoške misli, a konačno kulminirao i razvojem same muzeologije kao znanstvene discipline, može se sažeti na sljedeći način, muzeji igraju ključnu ulogu u očuvanju i izlaganju kulturne, umjetničke, prirodne i povijesne baštine te kroz svoje zbirke, muzeji čuvaju artefakte, umjetnička djela i druge vrijedne predmete za buduće generacije. Dodatno, muzeji često provode istraživanja u svojim specifičnim područjima, pridonoseći tako širenju znanja u određenim disciplinama. Pružajući edukativno iskustvo posjetiteljima, omogućuju im da nauče o različitim aspektima ljudske povijesti, kulture, umjetnosti i znanosti. Komuniciraju informacije kroz predmete, zbirke, izložbe, radionice, predavanja i multimedijalne sadržaje, interpretiraju i kontekstualiziraju svoje zbirke, inspiriraju i potiču kreativno razmišljanje i izražavanje te su mjesta društvene interakcije koja promiču socijalnu povezanost i socijalni dijalog. Potrebno je naglasiti da moderni muzeji trebaju težiti i sve se više usmjeravati prema inkluzivnosti i društvenoj relevanciji, trudeći se privući raznoliku

obrazovanje, uživanje, razmišljanje i dijeljenje znanja.” Definicija prihvaćena 24. 08. 2022. godine u Pragu i navedena u statutu ICOM-a (International Council of Museums).

publiku i osigurati da njihove aktivnosti odražavaju potrebe i interese različitih zajednica kroz razmjenu ideja i razumijevanje različitosti.

2.2. Oblici komunikacije muzeja

Komunikacija je proces dijeljenja informacija između dvije ili više osoba, preko izabranog kanala prijenosa i mora biti shvaćena od strane primatelja. Neven Garača, Željka Kadlec³

Iako se muzeji danas često percipiraju kao ključne institucije za obrazovanje vezano uz kulturu, važno je primijetiti da postoje i druge organizacije i mediji koji se bave edukacijom u kulturi i umjetnosti. Osim muzeja, popularni mediji kao što su televizija i digitalni sadržaji na internetu igraju sve veću ulogu u edukaciji. Također, tu su i interpretacijski centri, arhivi, knjižnice te druge institucije. Ono što muzeje izdvaja od ostalih organizacija je njihova sposobnost stvaranja kompleksnih medijskih i komunikacijskih okruženja, a izložbe su ključni element koji čini muzej jedinstvenim. Kroz izložbe, muzeji kombiniraju različite tehnološke inovacije s fizičkim elementima kao što su originalni muzejski eksponati, prostor, vizualni elementi i mnogi drugi faktori. Ovaj spoj omogućuje muzejima da ostvare svoj puni komunikacijski potencijal. (Miklošević i Zlodi, 2014:133 – 154)

Eilean Hooper Greenhill je rano prepoznala vezu između komunikacije i obrazovanja u muzeju, te istaknula različite modele komunikacije i njihov odraz na odnos prema posjetiteljima. Opisala je pritom linearan model komunikacije u muzeju u kojem su kustosi glavni generatori izložbe koji definiraju njezin sadržaj i poruku prema vlastitim stajalištima, a često pritom zanemarujući mišljenja drugih stručnjaka i potrebe publike. U ovom modelu, pedagog se uključuje kasno i suočava s izazovom poboljšanja izložbe nakon što je već postavljena, pokušavajući je reinterpretirati za posjetitelje. Drugim riječima, muzejski pedagog postaje ključna figura u transformiranju jednosmjerne komunikacije u višesmjernu, omogućavajući interakciju između posjetitelja, izložbe i obrazovnih programa. U ovom modelu, znanje nije ograničeno na stručnjake

³ citat preuzet iz znanstvenog članka Nevena Garače i Željke Kadlec pod nazivom *Komunikacija u procesu menadžmenta*

u muzeju, već je sadržano u samoj izložbi, a posjetitelji postaju aktivni sudionici u procesu učenja, usvajajući znanje izložbe putem interakcije i dijaloga. (Hooper-Greenhill, E. 1994)

Uz Eilean Hooper-Greenhill važno je spomenuti i Elaine Heumann Gurian, priznatu stručnjakinju u području muzeologije i muzejskog menadžmenta. Gurian se posebno istaknula svojim radom na promicanju inkluzivnosti i društvene relevantnosti muzeja. Elaine Gurian je bila jedna od pionira u promicanju ideje da muzeji trebaju biti relevantni za svoje zajednice. Smatrala je da muzeji ne bi trebali biti samo mjesta čuvanja artefakata, već i centri društvenog dijaloga i interakcije, naglašavala važnost komunikacije unutar muzeja, ali i muzeja sa zajednicom, što bi značilo da je zagovarala otvorenost i pristupačnost muzeja svim članovima zajednice, bez obzira na njihovu dob, spol, etničku pripadnost ili fizičke sposobnosti, promovirala je važnost istraživanja posjetitelja kako bi muzeji bolje razumjeli potrebe i interese svoje publike. Njezin rad poticao je muzeje da se usmjere na pružanje boljeg posjetiteljskog iskustva. (Gurian, E. H. 2006)

Muzejski ambijent ima deset ključnih karakteristika koje oblikuju muzejsku komunikaciju. Prvo, komunikacija u muzejima često se temelji na kulturnim resursima, bilo materijalnim, poput artefakata, ili digitalnim, kao što su snimci tradicijskih običaja. Ovi resursi nose autentičnost i povijesni značaj. Drugo, muzejska komunikacija zahtijeva stručnu i znanstvenu vjerodostojnost. Informacije koje muzeji pružaju o predmetima moraju biti točne i stručno utemeljene. Treće, kako bi se sačuvale informacije s obzirom na kratkotrajnost izložbi, koristi se zabilježba u drugim medijima poput knjiga ili digitalnih tekstova. Četvrto, svaka izložba ima svoj jedinstveni vizualni identitet, uključujući estetiku prostora i vizualne elemente. Peto, komunikacija u muzejima nije jednosmjerna; usmena interpretacija i interakcija s posjetiteljima igraju važnu ulogu. Šesto, muzeji koriste priče i narative kako bi informacije bile lakše razumljive i pamtljive. Sedmo, informacije i izložbe moraju biti relevantne za publiku kako bi se potaknulo razumijevanje i interes. Osmo, u svijetu hiperprodukcije sadržaja, selektivnost je ključna, usmjeravajući pažnju na određene fenomene i informacije. Deveto, komunikacija se prilagođava različitim skupinama posjetitelja kroz različite žanrove i diskurse. Konačno, multisenzorna iskustva i fizička prisutnost predmeta dodatno obogaćuju muzejsku komunikaciju. Svi ovi aspekti moraju biti pažljivo uzeti u obzir prilikom planiranja izložbi i obrazovnih programa kako bi se postigla efikasna muzejska komunikacija. (Miklošević, 2015:199 – 201)

Iz priloženog vidimo kako muzeji koriste širok spektar komunikacijskih alata i tehnika kako bi uspješno komunicirali s posjetiteljima i prenijeli im svoju priču, umjetnička djela, povijest i kulturu. Također je i evidentno da kroz izuzetan angažman znanstvenika na području muzeologije, povijesti umjetnosti, pedagogije, menadžmenta, ekonomije i ostalih znanosti se permanentno radi na osvješćivanju i pronalaženju novih oblika komunikacijskih uloga muzeja kako bi se on što više približio i uključio u zajednicu. Kroz izložbe, audio vodiče, ture, radionice, tehnološke inovacije, umjetničke performanse i druge aktivnosti, muzeji stvaraju dinamične i interaktivne prostore za učenje i istraživanje. Kroz publikacije, kataloge i online materijale prezentiraju se dodatni resursi za produbljivanje razumijevanja muzejskih sadržaja. Suvremeni muzeji koriste i društvene medije kao i online prisutnost kako bi proširili svoj doseg i povezali se s publikom izvan svojih fizičkih zidova. Važno je napomenuti da muzeji sve više promoviraju društvenu interakciju i angažman posjetitelja, čime postaju mjestima gdje se susreću različite ideje i perspektive. Kroz raznolike oblike komunikacije, muzeji ostvaruju svoju misiju educiranja, inspiriranja i stvaranja dijaloga s publikom.

3. Fizički i komunikacijski aspekti plesne umjetnosti

Ples je višedimenzionalna pojava koja uključuje, osim onoga što vidimo i čujemo, i *nevidljivi* temeljni sustav, procese koji proizvode i sustav i proizvod, te sociopolitički kontekst. U mnogim društvima tradicionalno nije bilo kategorija usporedivih sa zapadnim konceptom, stoga je riječ *ples* usvojena u mnogim jezicima. (Kaepler, A. L. 2000:117) Plesna umjetnost je iznimno raznoliko područje koje kombinira fizičke i komunikacijske aspekte kako bi stvorilo jedinstveno izražajno iskustvo. U plesu, tijelo postaje osnovno sredstvo izražavanja, koristeći pokrete, ritam glazbe i emocije kako bi komuniciralo s publikom. Osim fizičke spretnosti i tehničke izvrsnosti, plesači se oslanjaju na prostor, glazbu, kompoziciju i naraciju kako bi oblikovali svoje izvedbe. Izražavanje emocija kroz pokrete, stvaranje priča i uspostavljanje kontakta s publikom su ključne komponente plesne umjetnosti. U ovom kontekstu, istražiti ćemo dublje fizičke i komunikacijske aspekte koji čine temelj plesa i omogućuju mu da bude izvanredan oblik izražavanja i izvedbene umjetnosti.

3.1. Suvremeni ples i njegova komunikacijska uloga

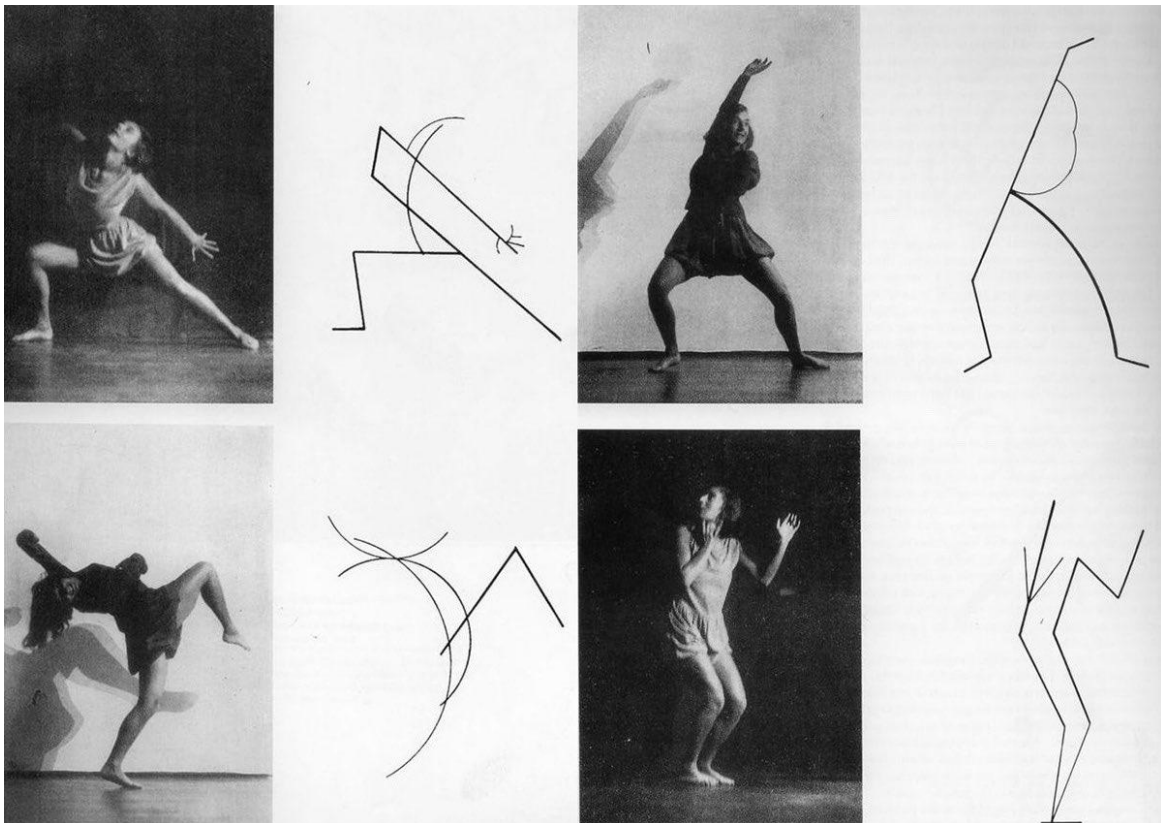
Stroga distinkcija između modernog i suvremenog plesa ne postoji, stoga suvremeni, odnosno moderni ples nema tradicije izuzev one recentnije što bi značilo da ne postoji prijenos plesnog nasljeđa s generacije na generaciju. Gledano iz umjetničke i antropološke perspektive, nastankom suvremenog/modernog plesnog izričaja dolazi do suvremene tjelesne revolucije u sveukupnoj povijesti plesa. Uzevši u obzir da je tijelo instrument plesne izvedbe te da tijelo kroz kretanje uspostavlja odnos spram svijeta i postaje instrumentom spoznaje, mišljenja i izražavanja, ono stvara sintezu pokreta, prostora i komunikacije s okolinom. (Louppe L. 2009:43 – 127)

Četiri čimbenika su ključna za poetiku pokreta pa tako i za njihov odnos i suodnos s prostornom zadatošću, a sukladno tome i komunikacijskoj funkciji koju obnašaju. Prema Louppe (2009) ta četiri čimbenika su : težina – ona je vezana uz pokretačku silu geste, prijenos težine određuje svako kretanje; tok – on oživljava gestovni događaj, potiče ga i daje mu boju, kretanje tijela mu se neprestano prepušta; vrijeme – pokretom vrijeme počinje teći što je estetski upečatljivije, dolazi do neizbježnog ubrzanja koje se može smiriti, odgoditi, oživiti suspenzijama ili nepravilnim naglascima, ali pritom valja naglasiti da je vremenska problematika jedno od velikih pitanja koje je uvijek vezano uz kauzalnost; prostor – on uključuje i kontakt između dva tijela ili dijelova tijela, odnosno odsustvo prostora, ali i odnos tijela spram okruženja poput kontakta tijela i poda, odnosno zida ili drugog okruženja. (Louppe L. 2009:43 – 127)

Pritom treba naglasiti da se ovdje ne govori o čistim zadatostima fizike pri padu tijela ili čistom fizičkom djelovanju na vremenske i prostorne vektore već o poetici i međuzavisnosti svih tih čimbenika koje treba promatrati u međuodnosu, nikako ne zasebno. Ples nije prolazan, ali ima suodnos s publikom koja jest. Cijela teorija plesa se razvila u 20. stoljeću te počela razvijati začuđujući tekst prepletenosti plešućih tijela i gledateljeve percepcije. Sukladno tome, suvremeni ples je dinamičan i raznolik žanr plesne umjetnosti koji istražuje nove načine izražavanja tijela, pokreta i emocija. Jedna od ključnih karakteristika suvremenog plesa je eksperimentacija. Plesači su potaknuti da istražuju različite pokrete, tehnike i koncepte, otvarajući se inovacijama i izazovima. Također, plesači istražujući dinamiku prostora i odnose između sebe i okoline te koristeći cijeli scenski prostor propituju granice tog pojma prostora, pojma koji zapravo samo označava naziv koji se koristi za kombinaciju tri dimenzije. Iako zidovi i granice imaju stvarno

postojanje i praktičnu svrhu, oni također simbolički dijele prostor, razdvajajući svijet prema kriterijima koji su kulturni, takve podjele često imaju značenje koje nadilazi isključivo funkcionalno. Ovo ima poseban značaj za izvođenje, budući da se temelji na specifičnim percepcijama prostora. (Usp. Counsell C., Wolf L. 2001)

Suvremeni ples je umjetnost duboko humanističke tematike, gdje se istražuje emocionalna i intenzivna strana života koji osim formalnog estetizma, donosi i duboku koncepciju iskustava koja proizlaze iz ljudske prirode, iskustava koja su temeljna za njegovu umjetničku formaciju. Ako akademici govore o *puzanju po podu* u nekim suvremenim plesnim djelima, to je zato što su, zbog formalističkog idealizma, zaboravili da postoje trenuci kada se čovjek identificira s tlom jednako kao i s neuhvatljivim nebeskim svodom. Suština novog čovjeka kao tvorca suvremenog plesa rezonira više s dramom ili radosti ljudske egzistencije povezane s ovom zemljom, koja je hraniteljica njegova tijela i pozornicom na kojoj se ogleda njegov duh, nego s apstraktnim metafizičkim razmatranjima koja su nekoć nadahnjivala komunikacijsku ulogu romantičnog plesa. (Guerrero, R. F., Garnett, W. 1955:128)

Slika 1 Studija pojednostavljivanja oblika subjekta u *Plesovima Palucce*. (Wassily Kandinsky, 1926. godina)

Zaključno, kolaboracija igra značajnu ulogu u suvremenom plesu, uključujući suradnju između plesača, koreografa, glazbenika, vizualnih umjetnika i drugih kreativnih stručnjaka. Ova multidisciplinarna suradnja doprinosi raznolikosti i bogatstvu suvremenih plesnih izvedbi. Suvremeni ples također otvara vrata novim temama i konceptima, uključujući društvene, političke i filozofske ideje. Plesači često koriste svoje izvedbe kako bi potaknuli razmišljanje i raspravu o važnim pitanjima. Važno je istaknuti i individualnost u suvremenom plesu, gdje se potiče autentičnost plesača, a umjetnici često razvijaju vlastiti stil i pristup izvedbi. Osim toga, tehnologija se sve više integrira u suvremeni ples, koristeći video projekcije, interaktivne instalacije i digitalne efekte kako bi se stvorila inovativna izvedba. Suvremeni ples je žanr koji neprestano evoluirala i prilagođava se suvremenim tendencijama i izazovima. On pruža prostor za kreativnost, izražavanje i istraživanje te ostavlja dubok utjecaj na svijet plesne umjetnosti. (Usp. Louppe L. 2009)

3.2. Street dance i njegova komunikacijska uloga

Ulični ples, odnosno *Street dance*, je općeniti naziv za raznolike plesne stilove, koji su se razvijali postepeno u Sjedinjenim Američkim Državama od kraja 1960-ih pa sve do danas. Ovaj naziv obuhvaća široku paletu plesnih izričaja koji su se razvijali na ulicama i na zabavama. Iako neki od njih potječu iz klupskih okruženja, svejedno se svrstavaju pod ulične plesove, uzevši u obzir da proizlaze iz društvene klubske scene koja je bila duboko obilježena borbom za ljudska prava osobito tokom 1960-ih godina prošlog stoljeća. Sve to ih čini vrlo izražajnim u komunikacijskom i ekspresivnom pogledu. (Grčić, 2015)

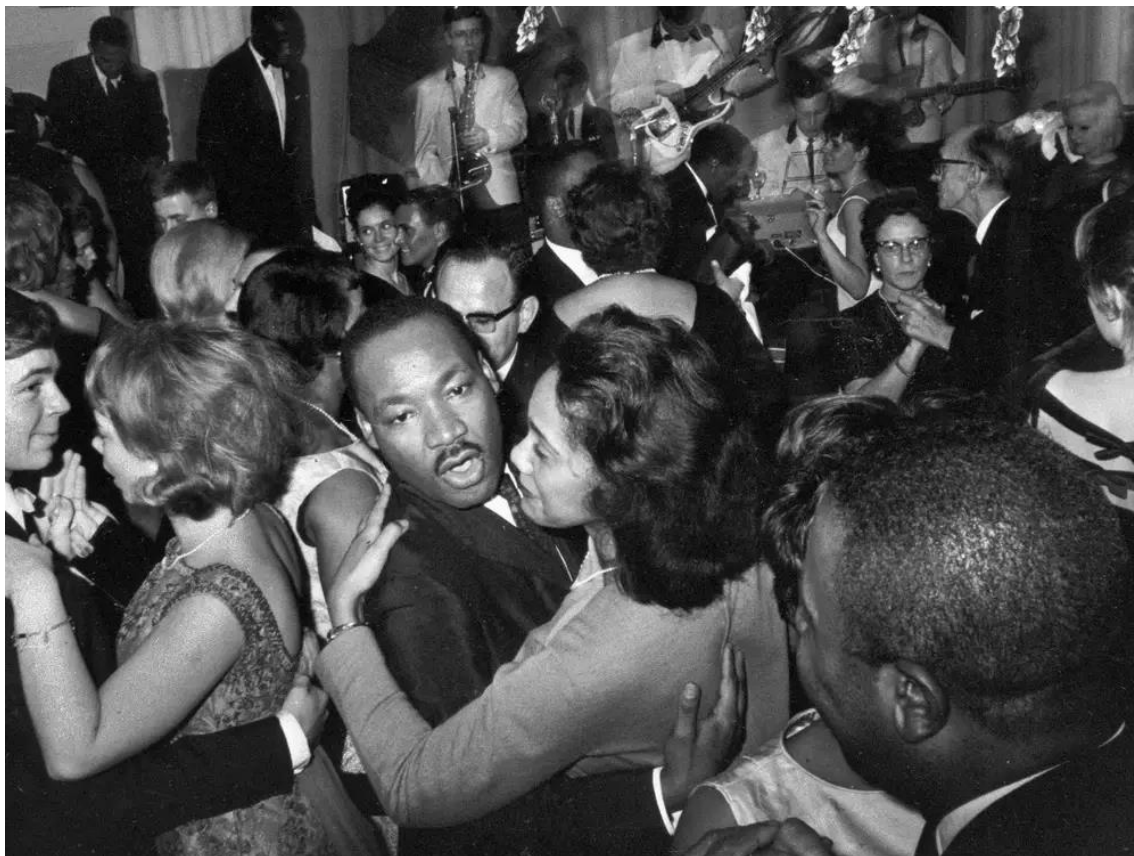
Neki od najpoznatijih i najutjecajnijih boraca za ljudska prava iz tog razdoblja su Martin Luther King Jr., američki baptistički svećenik i vođa građanskopravaškog pokreta u Sjedinjenim Američkim Državama koji je bio poznat po svojim nenasilnim metodama borbe za građanska prava Afroamerikanaca, Malcolm X, američki muslimanski vođa i borac za ljudska prava Afroamerikanaca koji, iako je započeo s radikalnijim stavovima, se kasnije ipak okrenuo prema mirnom aktivizmu i promovirao jednakost. Nelson Mandela, južnoafrički antiapartheidski aktivist i prvi crni predsjednik Južne Afrike koji se borio se protiv rasne segregacije i opresije, Rosa Parks, američka aktivistica koja je postala poznata zbog toga što je odbila ustati s mjesta za bijelce u

autobusu, što je pokrenulo montgomerijski autobusni bojkot i postavilo temelje za građanska prava u SAD-u, Betty Friedan, američka feministkinja i autorica knjige *The Feminine Mystique*, koja je potaknula feministički pokret i zalagala se za prava žena, Gloria Steinem, američka feministkinja, novinarka i aktivistica koja je igrala ključnu ulogu u ženskom pokretu i zalagala se za reproduktivna prava žena i drugi.

U tome duhu nastaju i ulični plesovi, stoga nije ni čudno da je u njihovu konceptu naglasak bio na zajedništvu, socijalizaciji i pružanju zabave. Ova kultura promovirala je suradnju i poštovanje među plesačima, bez obzira na njihove uloge kao plesnih partnera ili kolega na plesnom podiju. Osim toga, jasno je da su glazba i plesovi su bili duboko nadahnuti društvenim pitanjima tog vremena, a ključni element bio je inkluzivnost, s fokusom na uključivanju umjesto isključivanju. Uzevši u obzir da su se ovi plesovi razvili u urbanim sredinama, i to često u zajednicama koje su bile izložene diskriminaciji i društvenoj nepravdi razvili su komunikacijsku ulogu s okruženjem u vidu slobode izraza emocije, priče i identiteta. Plesači su koristili svoje tijelo kao instrument za prenošenje poruka, stvaranje narativa i izražavanja svojih osjećaja. (Grčić, 2015)

Primjerice, afroamerički društveni plesovi obuhvaćaju raznolike stilove koji crpe svoje korijene iz narodnih plesova Afrike, plesova iz razdoblja ropstva na plantažama, društvenih plesova iz Harlema i *jazz* plesova iz filmske industrije kao i mjuzikala s Broadwaya. Latino zajednica, koja je dijelila zajednice s afroameričkim stanovništvom u getima, također je značajno doprinijela razvoju određenih *street* plesova. Stvaranje većine modernih plesnih stilova, uključujući i ulične plesove, bilo je duboko oblikovano glazbom. Kroz evoluciju različitih glazbenih žanrova, razvijali su se i razni plesovi. *Funk*, *disco*, *hip hop* i *house* glazba bili su izvor inspiracije za raznovrsne plesne pokrete i oblike. (Grčić, 2015)

Iz ovoga proizlazi da je komunikacijska uloga uličnih plesova usko vezana uz pričanje priče ili istaknuća određene teme odnosno poruke. Ples služi kao izraz vlastitog identiteta, uključujući elemente kulture, tradicije, spola i seksualnosti, a ulični plesovi tako postaju sredstvo samoprihvatanja i izražavanja. Osim toga, često su bili sredstvo izražavanja društvenih i političkih stajališta, ukazujući na nepravde i borbu za promjene. Kroz interakciju s publikom putem pokreta i izraza lica, plesači uspostavljaju emocionalnu vezu s gledateljima, potičući ih da se emocionalno povežu s izvedbom. U konačnici, ulični plesovi nisu samo izvedba za zabavu, već i duboko emocionalno i kulturno iskustvo koje potiče razmišljanje o društvenim pitanjima i identitetu.

Slika 2 Na ovoj fotografiji su dr. Martin Luther King Jr. i njegova supruga Coretta Scott King koji plešu u hotelu Malmen u Stockholmu, Švedska. Dr. Martin Luther King Jr. i njegova žena su u Švedskoj boravili kao počasni gosti na proslavi prvog rođendana Republike Kenije. Tri dana ranije dr. Martin Luther King Jr. je primio Nobelovu nagradu za mir. (13. prosinca 1964.)

3.3. Ostali oblici plesnog izražavanja i njihova komunikacijska uloga u takozvanoj globalnoj mreži

Ples u procesu komunikacije nije izoliran već uključuje različite elemente kao što su pantomima, izražajne ili kodirane gestikulacije, izrazi lica, glazba, verbalni izričaji, tekstovi/poezija, rekviziti, kostimi, postavljanje, prostorna dinamika i društvena pravila. Ovi elementi su međusobno povezani i zajedno stvaraju smislene plesne procese unutar promjenjivih društvenih okvira. Plesni pokreti nisu uvijek glavni i u nekim situacijama služe samo kao podrška i pojačanje drugim izražajnim elementima koji su stvarni nositelji značenja. Primjerice, u rumunjskom ritualu *paperuda* za izazivanje kiše, ritmički organizirani pokreti podupiru tekst pjesme, kostim i rituale u svrhu prenošenja posebne poruke. Izvođenje lančanog plesa *hora* od

strane vlaške manjine na plesnim događanjima u Danskoj pruža ilustrativan primjer plesa koji ima različite svrhe, uključujući jačanje etničkog identiteta, društvenu integraciju te podučavanje djece plesu i zabavi. U svrhu postizanja tih ciljeva, sudionici su usmjereni na društvenu interakciju, a manje na same plesne pokrete. Tek povremeno, manje grupe plesača improviziraju i pokazuju svoju plesnu vještinu kako bi stekli umjetničko priznanje. Ples se također koristi za prenošenje različitih poruka u kontekstu politike, ideologije, obrazovanja, religije i ekonomije. Primjerice, ples se može koristiti kao zamjena za druge vrste aktivnosti ili kao sastavni dio simbola iz potpuno različitih područja kao što su politika, rat, ekonomija, turizam, obrazovanje, religija i medicina. (Giurchescu, A. 2000:111)

Analize kretanja s antropološkog stajališta obuhvaćaju raznolike strukturirane sustave kretanja, uključujući rituale, ceremonije, zabavu, borilačke vještine, znakovne jezike, sport i igre. Ovi sustavi proizlaze iz kreativnih procesa koji oblikuju ljudska tijela u vremenu i prostoru. Neki od tih sustava mogu biti povezani s glazbom i tekstem. U mnogim društvima ne postoji jasna podjela između onoga što se smatra *plesom* i *ne-plesom*, a termin *ples* je zapadnjački pojam. Strukturirani sustavi kretanja su zapravo oblici znanja koje stvaraju i dijele ljudi unutar svoje kulture. Iako privremeni, ti sustavi imaju svoju strukturu i mogu otkriti društvene odnose te dublje kulturne vrijednosti. Sustavi kretanja obuhvaćaju različite aktivnosti u kojima se tijela koriste u svrhu izražavanja i interakcije u društvu. Iako se ples često povezuje s glazbom, važno je razumjeti da to nije univerzalna kategorija, već se razlikuje ovisno o kulturi i perspektivi. (Kaeppler, A. L. 2000:117)

Ples je neverbalni medij komunikacije koji uspostavlja kontakt između ljudi ili između ljudi i nadnaravnog svijeta, uzevši u obzir socijalnu razinu interakcije, obrasce kretanja i stil, odnosno način izvođenja. Služi kao moćno sredstvo za uspostavljanje veza i prijenos različitih oblika informacija i emocija, uključujući one koje se odnose na društvene dinamike i odnose. Kao neverbalno sredstvo komunikacije se temelji prije svega na pokretima tijela, gestama, izražajima lica, a ponekad i kostimu i rekvizitima kako bi se prenijele poruke i emocije. Ti neverbalni elementi mogu komunicirati širok spektar osjećaja, od radosti i proslave do tuge i poštovanja. Ples može biti način za povezivanje pojedinaca međusobno i s nadnaravnim svijetom, ovisno o kulturnom kontekstu. Ritualni plesovi, na primjer, često se koriste za uspostavljanje veze s duhovnim ili nadnaravnim entitetima. Različite vrste plesova imaju različite obrasce kretanja i stilove. Ti

obrasci i stilovi mogu imati simboličko značenje i nositi kulturno, povijesno ili emocionalno značenje. Način na koji plesači koriste prostor i svoj odnos prema drugima može biti simboličan. Na primjer, par koji pleše blizu u valceru može simbolizirati intimnost i romantiku, dok skupina ljudi koja pleše u krugu može označavati jedinstvo i zajednicu. Ples često služi kao simbol društvenih odnosa i dinamike. Može prenositi informacije o ulogama spolova, hijerarhiji po dobi, srodstvu, bračnom statusu pa čak i društvenom razredu ili etničkom identitetu. Tradicionalni plesovi u mnogim kulturama često imaju posebne uloge za muškarce i žene, odražavajući tradicionalne rodne uloge. Ples također može simbolizirati interakcije između pojedinaca i grupa. Na primjer, u folklornom plesu pojedinačni plesači mogu se udružiti kako bi oblikovali obrasce koji predstavljaju jedinstvo njihove zajednice ili etničke grupe. On može odražavati društvene norme i vrijednosti koje se odnose na različite kriterije poput spola, dobi, srodstva i drugih te naglasiti uloge i očekivanja povezana s tim kriterijima. (Giurchescu, A. 2001:112 – 113)

Pokreti i koreografije analizirani su kako bi se pronašli temeljni sustavi. Sustavi, naravno, ne mogu biti opaženi, već se moraju izvesti iz društvene i kulturne konstrukcije specifičnih svjetova pokreta. Postojeći u pamćenju i prisjećaju se kao motivi pokreta, kao imaginacija i kao sustav, pokreti se koriste za stvaranje kompozicija koje proizvode društveno i kulturno značenje u izvedbi. Takve analize uključuju dekonstrukciju pokreta na kulturno prepoznatljive dijelove i učenje pravila za izradu kompozicija prema sustavu. Ovaj tip analize uglavnom su koristili antropolozi. Ono što čini proučavanje pokreta antropološkim jest fokus na sustav, važnost namjere, značenja i kulturne evaluacije. Antropolozi su zainteresirani za društveno konstruirane sustave pokreta, aktivnosti koje ih generiraju, kako i od strane koga se procjenjuju te kako mogu pomoći u razumijevanju društva. Kroz proučavanje pokreta, antropolozi traže dublje razumijevanje društva. Pokreti su često povezani s društvenim normama, vrijednostima, hierarhijama i identitetima te mogu pomoći u rasvjetljavanju tih aspekata. (Kaeppler, A. L. 2000:119)

Ples može biti važan element u izražavanju etničkog identiteta. Prakticiranje tradicionalnih plesova i plesnih oblika često igra ulogu u očuvanju i prenošenju kulturnog nasljeđa i identiteta od generacije do generacije. Za manjinske skupine, ples može biti način afirmacije njihovog identiteta i kulture. Plesne izvedbe mogu poslužiti kao sredstvo borbe protiv marginalizacije i očuvanja vlastite kulturne baštine. Proučavanje plesa također može istraživati rodne dinamike unutar društava. Ples može reflektirati tradicionalne rodne uloge i norme, ali također pružiti prostor za

izazivanje tih normi i izražavanje različitih rodni identitet. Kroz proučavanje plesa, istraživači se bave i konceptom tijela. To uključuje razumijevanje kako se tijelo percipira, oblikuje i izražava kroz ples, te kako to utječe na percepciju samog sebe i tijela drugih. Ples može biti duboko povezan s pojmom osobnosti, identiteta, formiranje i izražavanje osobnosti, te kako se promjene u plesnom izričaju odražavaju na identitet pojedinca ili grupe. (Usp. Kaeppler, A. L. 2000)

Konačno ovdje se možemo dotaknuti i improvizacije u plesu, a koja ima bogatu povijest koja obuhvaća različite kulture i doživjela je značajan razvoj tijekom posljednjeg četvrtog stoljeća, posebno u plesnoj zajednici Sjedinjenih Država. Improvizacija u plesu ima važnu komunikacijsku ulogu jer omogućava plesačima da izraze svoje emocije, ideje i kreativnost spontano i bez unaprijed definiranih koraka ili koreografija. Kroz improvizaciju, plesači komuniciraju sa svojom publikom na suptilan i autentičan način, prenoseći svoje unutarnje doživljaje i interpretacije glazbe, prostora ili teme izvedbe. Ova vrsta komunikacije može biti izrazito emotivna i iskrena, jer plesači reagiraju u stvarnom vremenu na svoje okruženje i osjećaje. (Carter, C. L. 2000:182)

Ova praksa može se pronaći u plesnim tradicijama mnogih kultura, uključujući azijske, afričke, europske i indijske kulture. U različitim kulturnim kontekstima nalazimo različita značenja tog pojma. U klasičnom indijskom plesu, koji često crpi inspiraciju iz književnih mitova ili legendi, očekuje se da će maštovitost plesača obogatiti plesnu priču tako da improviziraju na način na koji su poznati zapleti i teme izvedeni. Osim toga, ritmička struktura indijskog plesa, poznata kao *tala*, temeljena na šesnaest ritmičkih otkucaja, omogućava plesačima slobodu improvizacije variranjem kombinacija ritmova. Također, improvizacija omogućava interakciju između plesača na sceni, što može rezultirati jedinstvenim trenucima suradnje i komunikacije među izvođačima. Ovo dinamično međusobno djelovanje može dodati dubinu i složenost izvedbi te stvoriti emocionalnu povezanost između plesača i publike. Čak i u visoko strukturiranom svijetu japanskog *Noh* kazališta, koje obuhvaća realističke, simboličke i apstraktne elemente, prisutan je određeni stupanj očekivane spontanosti. (Usp. Carter, C. L. 2000)

Improvizacija u plesu često potiče gledatelje da razmišljaju i interpretiraju izvedbu na osoban način, jer svaka izvedba improvizacije jedinstvena je i otvorena za različita tumačenja. Time se otvara prostor za dijalog između izvođača i publike, gdje svatko može pridonijeti svojim vlastitim interpretacijama i emocijama. Ovi primjeri ističu različite načine na koje je improvizacija integrirana u plesne prakse različitih kultura i razdoblja u povijesti. Možda su najradikalniji

pristupi improvizaciji u plesu do danas zabilježeni između 1960. godine i danas. Nakon pola stoljeća natjecanja različitih vizija avangardnog modernog plesa, što je rezultiralo pojavom mnogih plesnih zvijezda, svaka s vlastitim jedinstvenim sustavom pokreta i izvođenja poput Isadorae Duncan, Marthae Graham, Doris Humphrey, Mercea Cunninghama, Paula Taylora i mnogih drugih koji su osnovali vlastite kompanije kako bi razvijali svoje teorije i tehnike plesa, a klima je postala spremna za otvorenija istraživanja pokreta u plesu. (Carter, C. L. 2000:184)

Iz ovoga je evidentno da je ples složeni izraz ljudske kreativnosti i komunikacije koji se razvija unutar različitih kultura širom svijeta. Kroz pokret tijela, geste, glazbu i druge izražajne elemente, ples prenosi duboka značenja, uključujući kulturni identitet, rodne uloge i emocije. Improvizacija u plesu dopušta spontani izraz i interakciju s publikom, dok globalna mreža plesnih tradicija omogućuje razmjenu i inspiraciju između različitih kultura. Kroz svoj neverbalni jezik, ples često komunicira kompleksne poruke i emocije na suptilan i dubok način, obogaćujući ljudsko iskustvo i razumijevanje društva i kulture.

4. Implementacija plesne umjetnosti u sklopu muzejske djelatnosti u svijetu i na području Hrvatske

U posljednjim desetljećima svjedoci smo rastućeg interesa za inkluziju različitih umjetničkih disciplina unutar muzejske kolekcije i izložbe. U tom kontekstu, plesna umjetnost, kao jedna od najdinamičnijih i emocionalno nabijenih izražajnih formi, izaziva sve veću pažnju kao vrijedan i inspirativan dodatak muzejskom iskustvu. Ovo poglavlje će istražiti implementaciju plesne umjetnosti u muzejsku djelatnost na području Hrvatske, a potom se usmjeriti na globalni kontekst. Kroz analizu različitih muzejskih inicijativa, izložbi i programa, istražiti ćemo kako se plesna umjetnost integrira u muzejski prostor, obogaćujući tako kulturnu scenu i doprinoseći promicanju raznolikosti umjetničkog izraza.

4.1. Korištenje plesne komunikacije unutar muzejskih institucija Hrvatske

Nekoliko primjera koji pokazuju kako se plesna komunikacija integrira u muzejske programe i izložbe diljem Hrvatske:

Hrvatski povijesni muzej (2022) – u 2022. godini Hrvatski povijesni muzej se ponovno uključio u 27. *Edukativnu muzejsku akciju – PLES* i to s programom *Zaplešite s nama – kroz povijest plesa*. Pritom je Muzej povezo ples s ustanovom kroz muzejske predmete te naglasio da je ples važna sastavnica društvenog života kroz povijest, a o čemu svjedoče brojni sačuvani muzejski predmeti s kojima će posjetitelji biti upoznati tijekom akcije. Također posjetitelji su imali priliku saznati više o društvenom životu i salonskim plesovima 19. stoljeća te čak i zaplesati uz pomoć gostiju u vidu profesionalnih baletnih plesača i koreografa. Također, posjetitelji su imali priliku na *Plesnim radionicama društvenog života u 19. stoljeću* izraditi i predmete-rekvizite, nalik predmetima iz muzejskih zbirki, koje su koristile dame i gospoda iz prošlosti te uz pomoć njih i plesača naučiti otplesati plesne korake.

Projekt *Muzej plesa*, Ziher (2016) – „Projekt „Muzej plesa“ započeo je u sklopu međunarodnog projekta *Generator* koji se već dvije-tri godine intenzivno bavi razvojem novih formata edukacije u području suvremenog plesa za mladu publiku. Troje makedonskih autora – Viktorija Ilioska, Kliment Poposki i Elena Risteska, pod mentorstvom Dalije Aćin Thelander, poznate beogradske koreografkinje i redateljice koja se bavi radom za bebe i jako malu djecu – prošle su godine razvili pilot projekta „Muzeja plesa“ koji je prvo bio postavljen u Beogradu u produkciji *Stanice za savremeni ples*, a onda početkom ove godine u Skopju. S obzirom na to da smo mi s te dvije organizacije u sklopu projekta *Generator* intenzivno surađivali na nekim drugim programskim linijama, tako smo dobili priliku upoznati se s projektom „Muzej plesa“. Odmah smo shvatili o kakvom potencijalu se radi pa smo odlučili krenuti u suradnju i producirati hrvatsku verziju tog vrijednog i zanimljivog projekta. Pozvali smo četiri mlade hrvatske profesionalne plesačice – Nastju Štefanić, Koraljku Begović, Andreu Hršak i Nikolinu Medak – u izvedbeni ansambl predstave „Muzej plesa“ te makedonske autore u Varaždin da zajedno s hrvatskim izvođačima pripreme novu varijaciju „Muzeja plesa“. To je interaktivna izvedbena instalacija u

muzejskom prostoru namijenjena djeci predškolskog uzrasta od tri do šest godina. Instalacija se ne bavi s poviješću plesa, već proučava ples kroz različita osjetila. Sama instalacija postavljena je kroz četiri različita prostora u kojima se izvođači u interakciji s djecom bave plesom kroz audio format, kroz osjet dodira, kroz vizualni input i kroz kinetički pristup dizajniranju prostora kroz pokret sam, ali i arhitektonske elemente u prostoru. Svi zainteresirani mogu „Muzej plesa“ isprobati u Varaždinu svakog dana do kraja festivala. Izvedbe će biti nekoliko puta dnevno, a svaka izvedba prima ograničeni broj malih posjetitelja, njih petnaestak.“ Sanja Tropp Frühwald

Hrvatski kulturni dom na Sušaku (2003) – *Port of Dance 2023. – festival suvremenog plesa*, u svibnju 2023. u Rijeci se u organizaciji Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku održavao već četvrtu godinu za redom festival *Port of Dance*. Festival se odvijao na raznim gradskim lokacijama, a uz pomoć tehnologije virtualne stvarnosti uz predstave moglo otputovati i puno dalje od Rijeke. U sklopu festivala predstave su se prikazivale u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku, Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka, Dječjoj kući, Malom HKD-u, Galeriji Kortil i u atriju HKD-a. U sklopu festivala se odvijalo pet plesnih predstava, jedan plesni laboratorij, dva plesna videa te tri predstave u virtualnoj stvarnosti, od kojih je jedna bila namijenjena djeci i uključivala je i interaktivnu plesnu radionicu. Festival se održao uz potporu projekta Kreativna Europa – Europske unije, Ministarstva kulture i medija RH, Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka, Dječje kuće – Gradske knjižnice Rijeka i Rezidencije Kamov.

Muzej suvremene umjetnosti (2001/2022) - Muzej suvremene umjetnosti u suradnji s *Performing Arts Program (PAP)* i Umjetničkom organizacijom *Trafik* je u 2021. i 2022. godini organizirao plesno-scenske radionice za djecu pod nazivom *Umjetnost kroz pokret - Mi plešemo!* Plesne radionice su bile namijenjene djeci od 7 do 12 godina i u potpunosti su prilagođene dobi i mogućnostima djeteta te se nije zahtijevalo prethodno poznavanje plesnih vještina ili scensko iskustvo. U svom obrazloženju zašto izabrati plesnu i scensku umjetnost Muzej suvremene umjetnosti je na svojim internet stranicama izjavio: „*Korištenje plesnih i scenskih sadržaja i znanja u radu s djecom utječe na uistinu mnogo stvari u razvoju djeteta. Osim na razvoj motoričkih sposobnosti, pokret utječe i na razvoj kreativnosti, ritmičnosti, harmoničnosti i ljepotu kretanja u djece. Također, od najranije dobi u djeteta će se razvijati osjećaj za lijepo i pravilno držanje tijela*

i sklonost ka umjetničkom razmišljanju. U plesnim radionicama Mi plešemo! djeca će upoznati plesne i scenske tehnike i prakse, te razvijati imaginaciju kroz igru i pokret. Kroz zanimljive plesne sekvence, kreativne zadatke i improvizacije, djeca će istraživati raznovrsne plesne tehnike - od suvremenih plesnih tehnika, kontakt improvizacije, fizičkog kazališta, euritmije, klasičnog baleta do hip hopa i street dancea. Osnovna karakteristika plesnih radionica „Mi plešemo!“ jest poticanje djece na kretanje uz korištenje mašte, te buđenje kreativnosti pri osmišljavanju plesnih sekvenci. Upoznavajući se s vlastitim tijelom kroz niz plesnih zadataka, djeca će usvajati osnovne improvizacijske vještine. Koristit će alate iz suvremenog plesa (tri nivoa kretanja/ brzina/ opseg pokreta...) razvijajući svijest o vlastitom tijelu, kao i o kretanju unutar grupe i prostora u kojem se nalazimo, te buditi maštu. Kroz igru se lakše uči pa su neki od zadataka upravo to, igra. Neke od igara na satu spadaju u klasične dječje igre, no one se mijenjaju iz sata u sat, a služe tome da djeca odmore glavu kako bi zadržala koncentraciju do kraja i biraju se ovisno o trenutnom fokusu rada. Dio sata podređen je zadanim vježbama. Vježbe su osmišljene kako bi djeci pomogle usvojiti osnove pravilne posture tijela (poseban fokus stavljen je na gležnjeve i koljena, čiji pravilni položaj može znatno utjecati na posturu te na smanjenje tegoba, odnosno dobrobit cijeloga tijela u kasnijoj dobi). Kroz zadane vježbe radit ćemo i na aktivaciji trupa, aktivnom istezanju, stabilizaciji i pokretljivosti cijeloga tijela te razvijanju osjećaja za ravnotežu i koordinaciju.“ Mentor programa je bio Žak Branko Valenta, plesni i kazališni pedagog, a Muzej suvremene umjetnosti je dodatno naglasio da kroz sve svoje programe i radionice poseban naglasak stavlja na uključivanje i jednakost, te dodao da su i njihovi plesni program za djecu prilagođeni i djeci s invaliditetom te pristupačan i djeci s lošijim materijalnim mogućnostima.

Arheološki muzej u Zagrebu, EMA (2000) – program *Arheoples (priča o plesu koja se može pratiti od vremena neandertalaca pa sve do srednjeg vijeka)* koji se održao 2000. uz izložbu i izložbeni program u sklopu 27. *Edukativne muzejske akcije – PLES*, a zatim ponovio i 2022. godine. Povodom izložbe u Arheološkom muzeju su naglasili da je ples univerzalni jezik izražavanja poznat od najranijih dana ljudske povijesti, što mnogi arheološki nalazi i potvrđuju. Također su naglasili i kako su ples i glazba prisutni kod ljudi od pamtivjeka te da je ples kao spona između pokreta i glazbe zahvaljujući neograničenim mogućnostima izraza i forme tema u kojoj se svaki muzej može pronaći.

Gliptoteka HAZU, EMA (2022) – *Plesnim koracima kroz zbirke Gliptoteke* je još jedna zanimljiva prezentacija plesne umjetnosti s kojom je Gliptoteka HAZU virtualno sudjelovala u 27. *Edukativnoj muzejskoj akciji*. Muzej je zbog oštećenja u potresu još uvijek zatvoren za posjetitelje, ali je odlučio temu *Ples* obraditi putem mrežnih stranica i društvenih mreža. U sklopu inicijative su odlučili predstaviti i umjetnička djela i autore kojima je ples poslužio kao inspiracija. Pritom su naglasili kako je tema plesa u umjetnosti prisutna još od egipatske i etruščanske umjetnosti pa sve do današnjih dana. Sukladno tome su primjerice iz Zbirke sadrenih odljeva antičke skulpture predstavili skulpture satira i ostalih sudionika dionizijskih svečanosti, kao i ostalih primjera figura prikazanih u plesnom zanosu jer je u antičkoj Grčkoj ples najviše bio vezan uz kult boga Dioniza i slavlja koja su se održavala njemu u čast.

Hrvatski prirodoslovni muzej, EMA (2022) – Hrvatski prirodoslovni muzej je na 27. *Edukativnoj muzejskoj akciji* sudjelovao s ciklusom od četiri edukativna kratka filma pod nazivom *Plesni virtuozi* koji su kroz razgovor s kustosima prikazivali i objašnjavali zašto i na koji način životinje *plešu* te koriste li plesne pokrete za komunikaciju, udvaranje, ostanak u formi, radi upozorenja na neku opasnost...

Tiflološki muzej, katalog izložbe *Rak i mir* (2023) – izložba *Rak i mir* – u sklopu ove zanimljive izložbe se također nije radilo o direktnoj implementaciji plesne umjetnosti, ali se radilo o proučavanju pokreta, dodira i plesa kroz likovno oblikovanje. Pa tako u izložbenom katalogu navode: „*Oslanjajući se na impresije koju izaziva stalni postav Tiflološkog muzeja, voditeljice Marina Bauer i Zrinka Šimičić Mihanović kod sudionika kroz dodatni umjetnički rad sinergijski povezuju dodir, pokret i ples s likovnim oblikovanjem. I same autorice radionica upućuju na važnost tjelesnosti u promatranju izložbi te navode da, iako se kroz izložbe i ambijente krećemo, oko skulptura i objekata obilazimo, govorimo o izražajnosti i taktilnosti materijala i površina te na mnoge druge (izravnije) načine ulazimo u tjelesnu interakciju s djelima suvremene umjetnosti, uobičajeno poimanje likovnih umjetnosti podrazumijeva doživljavanje djela ponajprije vizualno, gledanjem. Nezaobilazna uloga i važnost tjelesne percepcije pritom nije uistinu prepoznata. Tjelesna percepcija i interakcija promatraču pružaju jači osjećaj povezanosti i sudjelovanja,*

integriraju doživljaj, daju vrijeme za promišljanje, ali i omogućuju tjelesno-kinestetički modalitet spoznavanja i kognicije.“ Željka Sušić

Etnografski muzej u Zagrebu (2023) – *Dani žive baštine u Etnografskom muzeju* je program koji je Etnografski muzej u Zagrebu organizirao u sklopu Dana europske baštine 2023. i obilježavanja dvadesete godišnjice usvajanja UNESCO-ove Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine. U sklopu programa se između ostalog predstavio i nacionalni ansambl Lado. Suradnici na programu su bili Institut za etnologiju i folkloristiku, Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske Lado te Međunarodna smotra folklor. Dodatno treba napomenuti i da Etnografski muzej u Zagrebu obiluje zbirka narodnih nošnji koje su kroz folklorni izričaj indirektni predstavnici plesne umjetnosti.

Slika 3 Fotografija radova sudionika taktilno-kinestetičke radionice u sklopu izložbe *Rak i mir* Tifloškog muzeja. (preuzeto iz kataloga izložbe)

4.2. Korištenje plesne komunikacije unutar muzejskih institucija svijeta

Nekoliko primjera koji pokazuju kako se plesna komunikacija integrira u muzejske ustanove programe i izložbe diljem svijeta:

International dance museum, San Francisco (2023) – misija ovog Međunarodnog muzeja plesa je njegovanje zajedničkog ljudskog iskustva kroz razumijevanje, istraživanje i sudjelovanje u umjetnosti i jeziku plesa. Njegova svrha je demokratizacija, stvaranje obrazovna iskustva kako bi se javnost osjećala ugodno istražujući ples, pružanje platforme za podršku i dijeljenje glasova i djela svih plesnih umjetnika, nuđenja prostora za čuvanje i kontekstualizaciju plesnih arhiva, zalaganje za budućnost plesa kroz stvaranje savezništva i podrške kroz javni angažman. Dugoročna vizija ovoga Muzeja uključuje izgradnju najsuvremenijeg muzeja koji sadrži stalne i rotirajuće izložbe. Muzej je zamišljen 2016. godine, a službeno osnovan 2018. godine, kao certificirana neprofitna organizacija. Na njihovim mrežnim stranicama stoji ispod pitanja zašto plesati, ova poruka: „*Ples povezuje ljude preko granica i zajednica, prakticira ga svaka kultura u našem raznolikom svijetu, uključuje svaku rasu, spol, dob, socioekonomsku razinu i osobu. Ples nas ima sposobnost obogatiti, osloboditi i oživjeti, otvoriti našu kreativnost i potaknuti naš atletske duh. Ples potiče našu urođenu želju za međusobnim povezivanjem i govori univerzalnim jezikom. Vjerujemo da ples trebaju dijeliti svi.*“, a na pitanje zašto muzej sljedeća: „*Međunarodni muzej plesa postoji u novoj eri u kojoj se propituje uloga i odgovornost svih muzeja. IMOD ima priliku oblikovati novu svrhu za muzeje 21. stoljeća. Naše izložbe pripremaju umjetnici i oni iz područja plesa. Zajednice i kulture koje su generacijama bile zanemarene također će dobiti platformu da ispričaju svoje priče. Međunarodni muzej plesa odaje počast našoj kolektivnoj plesnoj povijesti, slavi trenutnu plesnu praksu i pomoći će podržati i oblikovati budućnost plesa.*“

Dancing Museums (2023) – *Muzeji koji plešu* su akcijsko-istraživački projekt osmišljen za poticanje i održavanje dugoročne suradnje između plesa i muzeja. *Plesni muzeji* mijenja percepciju o tome što ples i tijelo mogu biti u muzeju. Raspravlja i dovodi u pitanje što je muzej, on više nije mjesto gdje se proizvodi znanje o drugima, već društveni prostor za učenje. Podržava i razvija novu generaciju plesnih umjetnika za zamišljanje održivih putova, promicanje uključivanja i

prijenosa te dijeljenje znanja o kulturnoj baštini. Omogućujući i potičući ljude da drugačije žive u prostoru, oni eksperimentiraju s novim oblicima demokracije i zajednice kroz ples. *Muzeji koji plešu* pokazali su istinski interes za ljude koji imaju osobno iskustvo kroz kolektivno iskustvo. Koreografija u muzejima i galerijama više je od pukog *prikazivanja predstave*. Muzeji koji plešu zalažu se za promjenu pozicije publike. Stavljaju publiku u centar fokusa, a zbirku kao prednost. *Muzeji koji plešu* razvijali su se u dvije faze:

Muzeji koji plešu – Stari majstori, novi tragovi (2015. - 2017.) *Dancing Museums #1* bio je dvogodišnji istraživački projekt u kojem je sudjelovalo pet plesnih organizacija, pet koreografa te osam muzeja i galerija. Projekt je trajao dva tjedna, a u to je bilo uključeno vrijeme istraživanja za glavnog koreografa i tjedan dana angažmana publike. Projekt je osmišljen kako bi istražio načine na koje bi zajednički rad mogao rezultirati snažnijim interpretacijama ili iskustvima umjetnosti. Kroz projekt su se razvijali različiti umjetnički javni formati. Svaki od njih bio je jedinstven po karakteru i specifičan za lokaciju. Projekt nikad nije bio isti ni u jednom prostoru. Ponekad su eksperimenti bili performativni. Ponekad bi ti eksperimenti pozvali ljude da sudjeluju ili bi imali interakciju jedan na jedan između umjetnika i člana javnosti. Događaji su postavili publiku u središte doživljaja, brišući granice između gledatelja i stvaratelja. Kreativni načini korištenja digitalnih tehnologija također su proširili doseg projekta.

Muzeji koji plešu – Demokracija bića (2018. - 2021.) *Dancing Museums #2* bio je akcijski istraživački projekt koji uključivao 11 partnera: 6 plesnih organizacija, 2 muzeja, 1 sveučilište i 1 istraživački centar, plus mnoštvo drugih pridruženih muzeja. Sedam plesnih umjetnika su bili kreativni pokretači. Cilj projekta bio je sagledati kako prisutnost plesa može ponuditi nove načine doživljavanja umjetnosti i baštine. Svaki je umjetnik imao 10 tjedana za rad s muzejom i plesnim organizacijama. Umjetnici bi se potom okupljali kroz niz međunarodnih radionica radi dijeljenja i razmjene iskustva. Na taj način se omogućilo potpuno uranjanje u svakodnevni život muzeja. Lokalni muzeji su omogućili umjetnicima da istražuju prostore i kako se posjetitelji u njima ponašaju. Eksperimentirali su s novim pristupima umjetničkom prostoru, umjetničkom radu i javnosti, uvijek u bliskoj suradnji s lokalnim muzejom i plesnim organizacijskim timovima, angažirajući lokalne umjetnike i predstavnike različitih zajednica. Održivost, identitet, suradnja, dekolonijalnost i briga o efemernoj baštini pojavile su se kao glavne teme i istraživane su na više načina i u više konteksta.

Promičući profesionalni razvoj osoblja i umjetnika, oba projekta *Muzeja koji plešu* stvorila su prostor za praktičare da razvijaju svoj rad u dijalogu s drugim umjetničkim formama i dijele vještine među više organizacija, publike, radnih praksi i lokalnih konteksta. *Muzeji koji plešu* sufinancirani su iz programa Europske unije, Kreativna Europa.

Victoria & Albert Museum, London (2023) – V&A je vodeći svjetski muzej umjetnosti i dizajna, u kojem se nalazi stalna zbirka od preko 2,8 milijuna predmeta, knjiga i arhiva koji obuhvaćaju više od 5000 godina ljudske kreativnosti. Muzej čuva mnoge nacionalne zbirke Ujedinjenog Kraljevstva i čuva neke od najvećih izvora za proučavanje arhitekture, namještaja, mode, tekstila, fotografije, skulpture, slikarstva, nakita, stakla, keramike, književne umjetnosti i sličnoga. Od svojih ranih početaka kao Muzej manufaktura 1852. do kamena temeljca koji je postavila kraljica Viktorija 1899. pa do današnjih najsuvremenijih galerija, muzej se neprestano razvijao u svom prikupljanju i javnoj interpretaciji umjetnosti i dizajna. V&A je javno tijelo izvan resora Odjela za kulturu, medije i sport, dobrotvorna organizacija izuzeta od registracije prema Zakonu o dobrotvornim organizacijama iz 2011. te njime upravlja Upravni odbor kojeg imenuje premijer. Jedna od njihovih zbirki, *Theatre & Performance* nevjerojatan je izvor koji dokumentira trenutnu praksu i povijest svih područja izvedbenih umjetnosti u Ujedinjenom Kraljevstvu, uključujući dramu, ples, operu, cirkus, lutkarstvo, komediju, glazbeno kazalište, kostime, scenografiju, pantomimu, popularnu glazbu i još mnogo toga. Zbirka je utemeljena 1920-ih kada je privatna kolekcionarka Gabrielle Enthoven Muzeju poklonila svoju opsežnu zbirku kazališnih dizajna, memorabilija, knjiga i fotografija. Od tada je zbirka nastavila rasti i uključivala značajne predmete poput knjiga, rukopisa, audio-vizualnih snimki, arhiva izvođačkih umjetničkih društava, izvođača, redatelja, scenografa i privatnih kolekcionara. Uz tu zbirku imaju i niz izložbi i edukacija koje uključuju plesnu umjetnost. Primjerice – *Razgovori s kustosom: Kostim za Salomu u izvedbi Ruskog baleta (Ballets Russes)* u kojima pozivaju publiku da se pridruže kustosici za ples, Jane Pritchard, dok detaljno istražuje ovu nedavnu akviziciju i raspravlja o trajnom utjecaju Ruskog baleta, Tamare Karsavine i uloge Salome. Kostim je dobiven zahvaljujući donacijama u spomen na pokojnu Chloe Neary, a dizajnirao ga je Serge Sudeikin za primabalerinu Tamaru Karsavinu za balet *La Tragédie de Salomé* iz 1913., koji je izveo kulturni *Ballets Russes* Sergeja Diaghileva.

Dansmuseet, Stockholm (2023) – jedinstveni muzej za ples i pokret, s kostimima, maskama i vizualnim umjetnostima koji je u Stockholmu osnovao Rolf de Maré 1953. godine. Muzej ima dugu, fascinantnu povijest. Kao unuk bogate grofice, Rolf de Maré (1888. – 1964.) odrastao je u aristokratskom bogatstvu živeći uzbudljivim životom u međunarodnom društvu te postao jedna od najvećih kulturnih ličnosti 20. stoljeća. Uz veliki interes za različite kulture, putovao je svijetom skupljajući predmete i materijale vezane uz ples i kazalište. Nastala je jedinstvena zbirka s autentičnim nošnjama, instrumentima, skulpturama, lutkama, plesnim maskama i fotografijama iz Azije, Afrike i Sjeverne Amerike. Godine 1931. postavljeni su temelji za Dansmuseet otvaranjem Les Archives Internationales de la Danse (AID) Rolfa de Maréa, istraživačkog centra, arhiva, knjižnice i muzeja plesa. AID je bila prva ustanova takve vrste. Zajedno sa svojim partnerom Jeanom Börlinom (1893. – 1930.), Rolf je stvorio Ballets Suédois (Švedski balet), koji je djelovao u Parizu između 1920. i 1925. AID je također djelomično bio posveta Jeanu i Ballets Suédois. Dansmuseet je i dalje mjesto gdje se mogu susresti različiti umjetnički izričaji čiji je temelj pokret. Muzej svake godine ima niz izložbi i nudi široku paletu programa za sve uzraste. Unutar njega se mogu pogledati plesni nastupi, uživati u glazbenim doživljajima, dobro jesti i piti ili sudjelovati u radionici u inspirativnom okruženju. Muzej ima i arhiv knjižnica, uključujući i videoteku, koju je moguće posjetiti uz najavu. Muzejski dućan nudi najveći izbor knjiga i filmova o plesu u Stockholmu, kao i suvenira za sve uzraste. Zbirke Dansmuseeta uključuju mnoga umjetnička djela Ballets Suédois. Grupa je stvorila umjetnički revolucionarne baletе i interdisciplinarna djela zajedno s nizom istaknutih umjetnika, skladatelja, pisaca i filmaša.

Dance Museum of the Deutsches Tanzarchiv Köln/SK Stiftung Kultur, Köln (2023) – Deutsches Tanzarchiv Köln (Njemački plesni arhiv Köln) i Muzej plesa u Kölnu imaju poseban odnos. Dok Deutsches Tanzarchiv Köln čuva sve vrste arhivskih dokaza o plesnoj umjetnosti, susjedni Muzej plesa oživljava prošlost i sadašnjost plesa u obliku izložbi. Muzej plesa je mjesto kulturnog sjećanja, ali i mjesto za prenošenje, susretanje i dijeljenje ideja o plesnoj umjetnosti. Širok raspon tema i velika raznolikost izložaka: fotografija, programskih bilješki, recenzija, plakata, filmova, dnevnika i pisama plesača i koreografa, kostima i scenskih crteža, plus primjeri kako su vizualni umjetnici reagirali na *ples* tijekom godine uvijek iznova pokazuju koliko ples u

muzeju može biti informativan, uzbudljiv i poticajan. Muzej plesa želi potaknuti posjetitelje da stvarnost plesa sagledaju *drugacijim očima*, zato u svojim tematskim izložbama postavlja temeljna pitanja: „Što vidimo kada gledamo ples? Što određuje našu sliku o plesu? Zašto vidimo ples onako kako ga vidimo?“ Ta su pitanja osmišljena kako bi motivirala posjetitelje da postavljaju još pitanja, dalje istražuju i traže odgovore. Takve tragove moguće je potražiti u arhivama, ali i u popratnim događanjima koja se održavaju u okviru Muzeja plesa, a koji dublje istražuju teme izložbe i potiču posjetitelje da ponovno pogledaju izložbu. Deutsches Tanzarchiv Köln čuva više od 400 osobnih posjeda i zbirki plesača, koreografa, plesnih učitelja i baletnih kritičara, uključujući Haralda Kreuzberga, Kurta Joossa, Sacharoffove, Mary Wigman i Dore Hoyer. Zbirka fotografija sadrži preko 160 000 fotografija, 117 000 originalnih negativa i ostavštine fotografa poput Siegfrieda Enkelmanna i Hansa Rame. Osim toga, arhiv ima umjetničku zbirku na temu plesa – uključujući posjede Ernsta Opplera i Arthura Grunenberga – te zbirku kostima i plakata. Knjižnica se može pohvaliti referentnom zbirkom od 13 000 naslova o svim aspektima plesa, kao i suvremenim časopisima na tu temu iz cijelog svijeta i ukupnom zbirkom časopisa od 19 000 brojeva. Videoteka ima referentnu zbirku od 3 500 filmova, a arhiv također sadrži 600 000 novinskih isječaka koji dokumentiraju povijest njemačkih plesnih događaja u gotovo neprekinutom nizu od ranih 1950-ih do danas.

El Museo del Baile Flamenco, Sevilla (2023) – Muzej plesa flamenka u kojem posjetitelji imaju priliku upoznati svijet flamenca. Smješten je u srcu Seville, a na njegova četiri kata se može otkriti i istražiti jedinstven svijet flamenca u svim njegovim aspektima.

MoMA, New York (2023) - Muzej moderne umjetnosti u New Yorku. U sklopu ovog muzeja se održavaju razni plesni događaji i izložbe poput izložbe *Judson Dance Theater, The Work Is Never Done (Plesno kazalište Judson, Posao nikad nije gotov)* koja se održala 2019. godine, a obrađuje temu o grupi koreografa, vizualnih umjetnika, skladatelja i filmaša koja se 1960ih okupila u Judson Memorial Church, društveno angažiranoj protestantskoj kongregaciji u Greenwich Villageu u New Yorku na nizu radionica koje su u konačnici redefinirale ono što se smatra plesom. Predstave koje su se razvile iz ovih radionica uključivale su svakodnevne pokrete - geste izvučene s ulice ili doma; njihove su se strukture temeljile na igrama, jednostavnim zadacima i društvenim

plesovima. Naglašena je spontanost i nekonvencionalan način skladanja. Umjetnici iz Judsona istraživali su same osnove koreografije, lišavajući ples njegovih kazališnih konvencija, a rezultat je, prema kritičarki *Village Voicea* Jill Johnston, bio najuzbudljiviji novi ples u generaciji. Kroz izvedbu uživo, film, fotografiju, skulpturalne objekte, glazbene partiture, poeziju i arhivske materijale, *Judson Dance Theatre: The Work Is Never Done* prati povijest Judson Dance Theatrea u crkvi i izvan nje. Osim toga, bila je prikazana i video instalacija, a odnosila se na rad koreografa koji sudjeluju u programu izvedbe. Uključujući snimke pojedinačnih i grupnih djela napravljenih tijekom Judsonove ere i nakon nje, Atlasova instalacija naglašavala je odnos solista i ansambla te pokazivala kako je Judson utjecao na kasnije karijere tih umjetnika. U posljednjim tjednima izložbe, Movement Research, organizacija koja je izravno povezana s Judsonom, održala je i predavanja i radionice. Izložbu su organizirali Ana Janevski, kustosica, i Thomas J. Lax, pridruženi kustos, uz Marthu Joseph, kustosku asistenticu te Odsjek za medije i izvedbenu umjetnost.

Musée du Louvre, Paris (2023) – u sklopu jednog od najpoznatijih muzeja svijeta Louvrea, u galeriji *Petite Galerie*, odvila se 2017. godine izložba *Corps en mouvement / Tijela u pokretu*. U sklopu koje su u čast plesnoj umjetnosti izložena umjetnička djela koja su po prirodi statična, no umjetnici su pokušavali anatomizirati pokret davno prije nego što se pojavila kronofotografija koja im je krajem 19. stoljeća otvorila nove perspektive. U svojim nastojanjima da uhvate pokret, avangardni umjetnici poput Degasa i Rodina okrenuli su se svijetu plesa. Oko 1900. godine, oslanjajući se na antiku i rad plesača kao što su Loie Fuller, Isadora Duncan i Nijinsky, disciplina je doživjela vlastitu revoluciju, inovativni gestualni repertoar i raskid s klasičnim baletom koji je bio nagovještaj modernog plesa. Tako su se ispreplele koreografija i likovna umjetnost. Izložbu su organizirali Jean-Luc Martinez, predsjednik / ravnatelj Louvrea i Benjamin Millepied, koreograf.

U zaključku, vidno je da integracija plesa u muzejsku djelatnost predstavlja inovativan pristup koji obogaćuje muzejsko iskustvo, čineći ga dinamičnijim, participativnijim i relevantnijim za suvremeno društvo. Ples se unutar muzejske ustanove integrira kroz zbirke, edukacije, radionice, ali i različite druge programe, inicijative i suradnje. Plesna umjetnost na ovaj način postaje sastavni dio muzejske scene, potičući kreativnost, inkluziju i kulturnu raznolikost. Integracija plesa u muzejsku ustanovu ima potencijal transformirati način na koji posjetitelji percipiraju i doživljavaju

muzeje, čineći ih prostorima gdje se umjetnost i zajednica susreću i proživljavaju jedinstveno iskustvo.

5. Muzej plesa u Hrvatskoj – koncept

Umjetnost pridonosi demokratskoj kulturi potičući vještine, kao što su otvorenost i mogućnost da se stvari vide i zamišljaju drugačije, a koje su od vitalne važnosti za konstruktivan politički proces u kojem se o razlikama mora stalno pregovarati i gdje uvijek postoje alternative.

Charles Esche⁴

5.1. Misija i vizija

Misija i vizija čine izuzetno važan dio upravljanja institucijom pa tako i marketinške djelatnosti. Izvorište misije i vizije leži u jasnim ciljevima organizacije i iz njih su one i derivirane, pri tome za konkretan poslovni plan bitno ih je konkretno precizirati. Opisi misije i vizije poput onih koji se koriste kulturološkom, estetičkom, filozofskom i općenito umjetničkom formom nisu iskoristivi u konkretnom poslovnom planiranju, stoga je za misiju bitno da bude precizna, kratka te razumljiva i za ljude izvan konkretnog umjetničkog posla. (Lukić, 2006)

Prema prethodnom teoretskom okviru ovako bi izgledale misija i vizija za Muzej plesa u Hrvatskoj, a koje pritom naglašavaju ključne ciljeve muzeja plesa, uključujući očuvanje kulturne baštine, edukaciju, promociju i povezivanje ljudi kroz plesnu umjetnost te djelovanje Muzeja plesa kao resursnog središta koje pruža raznolike prilike za ljude da istraže, uče i cijene različite aspekte plesa kao i njegovu ulogu u društvu.

⁴ citat preuzet iz intervjua Charlesa Eschea s Dominiekom Ruytersom za članak *A Cosmology of Museums*

5.1.1. Misija Muzeja plesa u Hrvatskoj

Misija Muzeja plesa u Hrvatskoj je očuvanje, promocija i istraživanje bogate kulturne baštine plesa. Muzej se predstavlja kao centar izvrsnosti posvećen očuvanju i slavlju različitih plesnih tradicija iz cijelog svijeta. Naša misija je educirati, inspirirati i povezati ljude kroz umjetnost plesa.

5.1.2. Vizija Muzeja plesa u Hrvatskoj

Vizija Muzeja plesa u Hrvatskoj je postati globalni lider u očuvanju, istraživanju i promociji plesne umjetnosti. Želimo postati nezaobilazno odredište za ljubitelje plesa, umjetnike, znanstvenike, istraživače i širu javnost. Vizionarski gledano, želimo stvoriti dinamično mjesto gdje će se plesna prošlost, sadašnjost i budućnost sjediniti kroz interaktivne izložbe, obrazovne programe, izvedbe i suradnje s plesnim zajednicama diljem svijeta.

5.2. Osnovni marketinško strateški plan

Svaki marketing se sastoji od četverokuta koji čine elementi proizvod, mjesto, cijena i promocija. Pritom proizvod označava robu ili uslugu koja se prodaje, mjesto sustav distribucije, gdje i kako doći do proizvoda, cijena označava iznos i način plaćanja te promocija koja podrazumijeva marketinške aktivnosti poput reklamiranja, odnosa s javnošću, promociju prodaje i prodaju. Ovaj model je poznat pod nazivom četiri P (Product, Place, Price, Promotion). Model je moguće proširiti i s petim P prema nekim teoretičarima suvremenog marketinga koje bi označavalo politike (Politics), a koje bi unutar tog zajedničkog naziva obuhvaćalo osoblje (Personnel), odnosno ljude (People) na koje se računa kod procesa samog marketinga (Lukić, 2006).

Marketinško planiranje je tek relativno nedavno postavljeno kao zahtjev kulturnim ustanovama te je to bitna novost u njihovu poslovanju. Planiranje je bitno jer dokazano daje jasanoću i

usmjerenje te potiče aktivnosti menadžmenta koji zatim znatno lakše osigurava postizanje strateških ciljeva. Nastavno, planiranje unaprjeđuje i proces donošenja odluka zbog toga što zahvaljujući postojećim marketinškim planovima se umanjuje mogućnost donošenja loših odluka. Također, dugoročni marketinški planovi osiguravaju, između ostalog, pouzdan okvir unutar kojeg se može birati, pritom zadržavajući komponentu usvajanja kreativnih rješenja. Uzevši u obzir da se na taj način smanjuju moguće pogreške jer je odlučivanje znatno manje ovisno o improvizacijama te posjeduje čvrste osnove, među kojima je sigurnije birati način djelovanja unutar umjetničkih, tehničkih, administrativnih i financijskih segmenata (Lukić, 2006).

Strateško planiranje odgovara na pitanja Što? Ili Koji?, ono sukladno tome traži i nalazi odgovore na skupinu pitanja istog nazivnika (primjerice, Što želimo ostvariti?, Koja je ciljana skupina publike za naše programe?, Što je potrebno ostvariti da bismo se nametnuli konkurenciji? Koj su ograničenja u resursima? i slično). Na pitanje Kako? odgovara, pak, taktičko planiranje (primjerice Kako organizirati kampanju? Kako povećati resurse? i slično) Strateško planiranje je općenito, za razliku od taktičkog koje je konkretno i bazira se na dnevnom funkcioniranju ustanove. Također, strateško planiranje je dugoročno, a taktičko kratkoročno, no potrebno je napomenuti da su ona međuovisna. Strateški planovi su osnovna podloga taktičkih planova koji se iz njih izvode i prema njima oblikuju (Lukić, 2006).

Analiza situacije podrazumijeva objektivno sagledavanje svih vanjskih i unutarnjih čimbenika koji imaju utjecaj na rad ustanove. Vanjske utjecaje je potrebno podijeliti na više skupina kao što su na primjer, ekonomski čimbenici, društveni čimbenici, politički čimbenici i tržišni čimbenici. Pri analizi unutarnje situacije analizira se unutarnje stanje ustanove, potrebno je analizirati mogućnosti osoblja, proizvoda, sustava poslovanja i slično te općenito ukazati na kritične točke. Pri tome se koristimo SWOT analizom (S – strenght, W – weaknesses, O – opportunities i T – treaths) kojoj je u cilju ukazati na snage, slabosti, mogućnosti i potencijalne opasnosti. Valja naglasiti da su bitni kritični čimbenici uspjeha, a oni podrazumijevaju doslovan popis stvari, osoba, akcija, ulaganja i slično koje se mora angažirati ili provesti kako bismo osigurali budućnost ostvarenja zadanog plana. Kod daljnje razrade plana potrebno je koristiti marketinške strategije u vidu donošenja krucijalnih odluka, poput ulaska na novo tržište ili ostanka na starom, usmjeravanja na određeni tržišni dio, ostvarivanja novih veza za pristup potencijalnim novim tržištima, stvaranja nove promocijske osnove, racionalizacije postojećih aktivnosti ili uže specijalizacije i slično.

Konačno, potrebno je izraditi detaljan taktičko operativni plan koji se bazira na zaključcima prethodno izvedenih analiza i postupaka te osigurati budžet za marketinšku kampanju. (Lukić, 2006) Prema prethodnom teoretskom okviru ovako bi izgledao osnovni dio marketinško strateškog plana za Muzej plesa u Hrvatskoj:

5.2.1. Opći ciljevi ustanove

- 1) Osigurati načine financiranja projekta.
- 2) Ući na postojeće lokalno tržište.
- 3) Usmjeriti se na točno određeni tržišni dio.
- 4) Osigurati načine distribucije proizvoda na tržište.
- 5) Ostvariti veze koje će nam omogućiti kasnije širenje i pristupe novom tržištu.
- 6) Stvoriti promocijske osnove.
- 7) Odrediti aktivnosti i specijalizirati ih.
- 8) Ostvariti odnos između lokalne zajednice i ustanove.
- 9) Izraditi program i odrediti glavne aktivnosti.
- 10) Urediti administrativnu i tehničku strukturu ustanove.
- 11) Stvoriti strategiju cijena.
- 12) Stvoriti način komunikacije s tržištem u vidu reklama i promotivnih aktivnosti.

5.2.2. Situacijska analiza

S (strength/snaga) – jasna misija; jedinstven proizvod/usluga na tržištu; više mogućnosti financiranja projekta, ali i projektnih aktivnosti; pružanje jedinstvenog iskustva na području Republike Hrvatske; interes lokalne, ali i globalne zajednice

W – (weaknesses/slabosti) – teškoće u izvršenju i provedbi pretprodukcijских i produkcijских aktivnosti; nepridržavanje marketinške procedure; nedostatak kompetentnog kadra ljudi; nedostatak samokritičnosti; visoki troškovi

O (opportunities/prilike) – nema konkurencije na području Republike Hrvatske; mogućnost pristupu europskih poticajnih sredstava; novi programi na tržištu; jedinstveno iskustvo i doživljaj; integracija lokalne i globalne plesne i znanstvene zajednice; mogućnost suradnje sa sličnim institucijama diljem svijeta

T (threats/opasnosti) – nailaženje na nerazumijevanje unutar struke; negativna politička situacija; loša ekonomska situacija unutar Republike Hrvatske; promjena tečaja; nestabilnost cijena sirovina; loše odabrani kanali promocije

5.2.3. Analiza kritičnih čimbenika uspjeha

- 1) Moramo osigurati stalni priljev prihoda.
- 2) Moramo se čvršće povezati s lokalnom zajednicom.
- 3) Moramo animirati i motivirati donatore iz lokalne zajednice.
- 4) Moramo se povezati s relevantnim tijelima Europske unije.
- 5) Moramo istupiti na inozemno tržište.
- 6) Moramo se povezati s globalnom zajednicom.
- 7) Moramo osmisliti relevantne internacionalne projekte.
- 8) Moramo aplicirati za sredstva međunarodnih ustanova.
- 9) Moramo ostvariti čvrste veze i odnose s medijima.

5.3. Financiranje

Prema Članku 31. Zakona o muzejima (ZAKON O MUZEJIMA, 2018) sredstva za rad muzeja i posebne programe osigurava osnivač. Financijska sredstva u određenim situacijama može osigurati i ministarstvo nadležno za poslove kulture, ali se ona mogu osigurati i na druge načine (sponzorstva, darovanja, vlastiti prihodi i slično). Muzej plesa financijska bi sredstva osiguravao i putem različitih projekata te bi težio financijskoj samoodrživosti. Vlastite prihode bi muzej mogao steći kroz naplatu ulaznica, radionica, kroz ugostiteljsku djelatnost koja bi bila otvorena u sklopu ustanove, muzejske trgovine i slično.

5.4. Društvene mreže i promocija

Promidžba se odnosi na informiranje i stvaranje obavijesti o projektu, razgovore sa sudionicima i slično, a pri tom valja naglasiti da su odnosi s javnošću i promotivne aktivnosti jednake izravnoj prodaji. Stoga je potrebno reći da iako je promidžba besplatna, ostale aktivnosti koštaju. Cilj promotivnih aktivnosti jest okupirati pozornost potencijalnih klijenata, potaknuti i zadržati motiviranost te osigurati zadovoljstvo. Reklamiranje se može koristiti vanjskim i unutarnjim modelima, pri čemu pod vanjske spadaju panoji, džambo plakati, površine unutar ili izvan javnog prijevoza i slično, a u unutarnje flyeri, letci, mjesečni programi, publikacije i slično. Dodatno je potrebno naglasiti važnost interneta u današnjem društvu. Gotovo je nemoguće zamisliti ustanovu koja nema pristup reklamiranju na internetu ili vlastitu web stranicu. Pritom je važno sadržaj ispunjavati najnovijim informacijama, paziti da su fotografije najbolje moguće kvalitete, informacije dovoljno jasne i slično. (Lukić, 2006)

Sukladno teoretskom okviru pri promidžbenim aktivnostima glavni fokus bi bio na državnim i nezavisnim medijima gdje bi se vršilo informiranje i obavještanje o projektu. Pri reklamnim aktivnostima bi se fokusiralo na oglase u sklopu elektronskih medija (web stranica, instagram, facebook, newsletter...), plakate, letke, džambo plakate, površine unutar ili van javnog prijevoza i slično.

5.5. Zakonodavni okvir

Muzej plesa u Hrvatskoj osnovao bi se i djelovao sukladno Zakonu o muzejima (ZAKON O MUZEJIMA, 2018) i Etičkom kodeksu za muzeje (ICOM, 2007), pod pretpostavkom da bi bio osnovan kao javna ustanova i specijalizirani muzej.

5.6. Ciljane skupine korisnika

Sadržaj Muzeja plesa u Hrvatskoj bio bi prilagođen kako bi što više korisnika moglo uživati u njemu. Međutim, Muzej bi ipak bio prvenstveno fokusiran na lokalnu zajednicu, ali kao institucija koja potiče inkluzivnost i razumijevanje bi, sukladno tome, bio prilagođen i turistima, odnosno globalnoj zajednici. Muzej plesa u Hrvatskoj bi mogao privući različite skupine korisnika i imati široki spektar ciljane publike, uključujući:

- ljubitelje plesa – odnosno sve osobe koje strastveno vole ples i plesnu umjetnost te žele dublje razumjeti povijest, raznolikost i tehniku plesa;
- koreografe i plesače – što bi uključivalo profesionalne plesače i koreografe, ali i amaterske plesače,
- umjetnike – sve umjetnike koji žele inspiraciju, obrazovanje i mjesto za izvedbe ili vježbanje;
- obitelji – odnosno roditelje s djecom koji traže obrazovne i zabavne aktivnosti koje će obogatiti njihovo razumijevanje umjetnosti i kulture;
- turiste – odnosno posjetitelje iz drugih zemalja koji su zainteresirani za plesnu umjetnost;
- škole i nastavnike – koji traže dodatne resurse za edukaciju o plesu i umjetnosti za svoje učenike;
- znanstvenike, istraživače i studente – odnosno sve osobe koje se bave istraživanjem ili proučavanjem plesne kulture, antropologije, povijesti umjetnosti, muzeologije i slično;

- starije građane – koji se mogu prisjećati svojih plesnih iskustava i uživati u nostalgičnim izložbama i programima;
- osobe s invaliditetom – kojima bi muzej bio posebno prilagođen kako bi odgovarao njihovim potrebama
te ostale
- marginalizirane društvene skupine.

5.7. Stalni postav

Stalni postav muzeja plesa bi bio sveobuhvatan, zanimljiv i informativan u svrhu pružanja dubljeg razumijevanja plesne umjetnosti i njezine povijesti posjetiteljima. Stalni postav bi također bio interaktivan, edukativan i inspirirajući te formiran na način koji bi bio zanimljiv širokoj publici, a koja bi obuhvaćala sve pojedince lokalne i globalne zajednice, od zaljubljenika u ples do onih koji žele bolje razumjeti plesnu umjetnost i njezinu važnost u kulturi i društvu. Sukladno tome stalni postav muzeja plesa bi se sastojao od sedam osnovnih komponenti, odnosno sekcija, a to su:

- *povijest plesa,*
- *plesne tradicije različitih regija,*
- *biografije plesnih ikona,*
- *plesna glazba, kostimi i rekviziti,*
- *ples kao izraz kulture,*
- *ples u suvremenom društvu*
te
- *interaktivne instalacije, multimedija i videozapisi.*

5.7.1. Povijest plesa

Sekcija posvećena povijesti plesa trebala bi biti temeljni dio stalnog postava muzeja, pružajući posjetiteljima uvid u razvoj i raznolikost plesa kroz prostorno vremenski kontinuum. Ova sekcija bi trebala posjetiteljima omogućiti dublje razumijevanje razvoja plesa kroz povijest i njegovu važnost u kulturnom i društvenom kontekstu. Prikazivanjem različitih plesnih stilova i perioda naglašavala bi bogatstvo plesne umjetnosti i njezinog utjecaja na svjetsku plesnu scenu. Unutar sebe bi obrađivala, odnosno sadržavala:

- podsekciju *ples u antici* s kojom bi počelo istraživanje plesne umjetnosti, ples u antici bi uključivao grčke i rimske plesove, te bi ovdje posjetitelj istraživao plesne rituale, tragedije i komedije, kao i utjecaj antike na kasnije plesne oblike,
- podsekciju *srednjovjekovni i renesansni plesovi* unutar koje bi se ovi plesovi obradili te bi se dodatno proučavalo plesne oblike koji su u to vrijeme bili popularni, uključujući dvorske plesove i njihovu simboliku,
- podsekciju *barokni plesovi* gdje bi se istraživala njihova složenost, uključujući i ulogu plesa na dvorskim zabavama tog razdoblja,
- podsekciju *plesovi u kolonijalnim vremenima* gdje bi se fokusiralo na razne plesne tradicije u kolonijalnim vremenima i njihovu razmjenu između različitih kultura,
- podsekciju *povijest klasičnog baleta* koja bi uključivala rad ključnih baletnih majstora i baletnih kompanija,
- podsekciju *folklorni plesovi* u sklopu koje bi se obradili folklorni plesovi te nastojalo prikazati bogatstvo različitih regija i kultura, uključujući tradicionalne kostime i glazbu,
- podsekciju o suvremenom plesu pod nazivom *suvremeni ples* gdje bi naglasak bio na suvremenim plesnim pokretima i njihovoj evoluciji, uključujući eksperimentalne stilove, postmodernizam i suvremeni plesni izričaj,
- podsekciju *utjecaj filma i televizije na plesnu umjetnost* gdje bi se obradio utjecaj medija na oblikovanje percepcije plesa i popularizaciju raznih plesnih stilova,

- podsekciju *ples i društvene promjene* gdje bi se ispitivalo kako su društvene promjene poput feminizma civilnih prava i LGBTQ+ pokreta, odrazile na plesnu umjetnost.

5.7.2. Plesne tradicije različitih regija

U ovoj sekciji posvećenoj plesnim tradicijama različitih regija, posjetitelji bi imali priliku dublje istražiti raznolikost plesnih izričaja širom svijeta. Ova sekcija bi se sastojala od sljedećih podsekcija:

- podsekcija *plesna raznolikost Hrvatske*, unutar koje bi se naglašavalo bogatstvo plesnih tradicija unutar Hrvatske gdje bi se posjetitelje upoznavalo s različitim plesovima kao što su primjerice kolo, bećarac i linđo te razumjevanjem njihove povijest, regionalne varijacije i povezanosti s glazbom i tradicionalnim kostimima,
- podsekcija *plesovi Mediterana* s fokusom na plesne tradicije mediteranskih regija, uključujući obale Jadranskog mora i Sredozemlja, posjetitelji bi pritom otkrivali specifične plesne stilove karakteristične za ove regije te se informirali više o glazbenom izboru i kostimima koji oblikuju ove plesne izričaje,
- podsekcija *plesovi Afrike* gdje bi se istraživala raznolikost plesnih tradicija Afrike, uključujući tradicionalne afričke plesove, obredne plesove te njihovu duboku ulogu u afričkoj kulturi,
- podsekcija *plesovi Južne Amerike* gdje bi posjetitelji uronili u svijet južnoameričkih plesova uključujući salsu, tango, sambu i druge ritmičke plesove te bili u mogućnosti proučit povijest ovih plesova kao i njihov utjecaj na svjetsku plesnu scenu,
- podsekcija *plesovi Azije* gdje bi se posjetitelja upoznavalo s različitim plesnim tradicijama iz azijskih regija kao što su Japan, Kina, Indija te jugoistočna Azija, posjetitelji bi se dodatno upoznali s posebnim plesnim tehnikama, ritualima te

plesnim kostimima i instrumentima koji su se koristili pri izvođenju plesova ovih regija.

5.7.3. Biografije plesnih ikona

Unutar Muzeja bi ovaj segment bio posvećen istraživanju života i doprinosa ključnih plesnih ličnosti kroz povijest. Posjetitelji bi dobili dublji uvid u inspirirajuće priče, iznimne talente i utjecajne osobnosti koje su oblikovale svijet plesa. Pritom bi se obradile ove podsekcije:

- podsekcija ***plesne ikone Hrvatske*** čiji bi fokus bio na plesačima i koreografima koji su djelovali i doprinijeli razvoju plesne umjetnosti na području Republike Hrvatske poput Ane Roje, Matije Ferlina, Helene Uhlik-Horvat, Olge Orlove, Ladislava Sertića, Mirjane Preis i drugih, a pritom bi posjetitelji mogli saznati više o njihovim životima, utjecaju na plesnu zajednicu Hrvatske, ali i svjetsku plesnu zajednicu, informacije o njihovom životnom putu, formalnom obrazovanju i slično,
- podsekcija pod nazivom ***ikone klasičnog baleta*** koja bi obuhvatila plesače kao što su Marius Petipa, Anna Pavlova, Rudolf Nureyev, Margot Fontey i ostale, pritom bi posjetitelj mogao saznati kako su ovi plesači i koreografi doprinijeli razvoju klasičnog baleta i kako su oblikovali baletnu scenu svojeg vremena,
- podsekcija ***ikone suvremenog plesa*** gdje bi se predstavile biografije suvremenih plesača i koreografa koji su revolucionirali plesni svijet, a neki od njih su Martha Graham, Merce Cunningham, Pina Bausch, Ohad Nahari i slični, posjetitelji bi pritom istraživali njihove inovativne pristupe plesu i umjetnosti izvedbe,
- podsekcija ***plesne ikone na filmu i televiziji*** gdje bi se istraživale životne priče plesnih zvijezda koje su se proslavile na ekranu, poput Freda Astairea, Ginger Rogers, Gene Kellyja i Michaela Jacksona, posjetiteljima bi se pokušalo predočiti kako su njihovi plesni talenti oblikovali filmsku industriju i popularizirali ples širom svijeta,

- podsekcija ***multikulturalni plesači i umjetnici*** unutar koje bi se istraživale biografije plesnih umjetnika koji su povezani s različitim kulturama i tradicijama, kao što su Mikhail Baryshnikov, Alicia Alonso i druge ličnosti koje su spojile različite svjetonazore u plesu.

Posjetitelji bi na ovaj način imali priliku upoznati iznimne pojedince koji su svojim strastima i talentima obogatili svijet plesa. Biografije ovih plesnih ličnosti pružile bi inspiraciju i dublje razumijevanje o njihovom utjecaju na razvoj plesne umjetnosti i kulture.

5.7.4. Plesna glazba, kostimi i rekviziti

Kroz ovaj segment muzeja, cilj je posjetiteljima omogućiti dublje razumijevanje načina na koji sinergija svih ovih elemenata zajedno stvara nezaboravne plesne izvedbe, a izuzev toga, ova sekcija bi dodatno istaknula estetsku, umjetničku i simboličku dimenziju plesa. Podsekcije koje bi sadržavala ova sekcija su:

- podsekcija ***glazbeni instrumenti u plesu*** koja bi omogućila posjetiteljima da istražuju i informiraju se o različitim glazbenim instrumentima koji su neodvojivi dio plesne izvedbe, ovdje bi bili izloženi instrumenti poput klavira, violine, bubnjeva i tradicionalnih glazbenih instrumenata koji prate različite plesne stilove,
- podsekcija ***glazba i ritam u plesu*** koja bi se bavila vezom između glazbe, ritma i plesa, a posjetitelji će moći dublje razumjeti kako glazba diktira plesne korake, dinamiku i izražajnost, te kako glazbeni odabir oblikuje plesnu izvedbu,
- podsekcija ***kostimi i modni dizajn u plesu*** gdje bi se predstavilo bogatstvo plesnih kostima koji su oblikovali izgled i karakter plesnih izvedbi, a gdje bi posjetitelj imao priliku vidjeti kostime različitih plesnih stilova, od klasičnih baletnih tutuova do raskošnih kostima sambe ili flamenka,

- podsekcija *rekviziti i dekor u plesu*, podsekcija koja bi se bavila istraživanjem korištenja rekvizita i scenografskih elemenata u plesu gdje bi se posjetitelji informiralo kako rekviziti kao što su lepeze, mačevi, štapovi ili stolice dodaju slojeve značenja plesnoj izvedbi i stvaraju vizualnu atraktivnost, ali i na kakvu simboliku upućuju,
- podsekcija *koreografski proces i kreativnost* gdje bi se istaknuli procesi stvaranja plesa, uključujući koreografske skice, konceptualne bilješke i skice dizajna kostima, na ovaj način bi posjetitelji dobili uvid u kreativni proces koji leži iza svake plesne produkcije.

5.7.5. Ples kao izraz kulture

Ovaj segment Muzeja dublje bi istraživao kako ples odražava i oblikuje kulturne identitete, običaje i vrijednosti različitih zajednica širom svijeta. U sklopu njega bi bili obrađene ove podsekcije:

- podsekcija *etnički plesovi i tradicije* koja bi obrađivala etničke plesove i tradicije različitih zajednica i regija gdje bi posjetitelji istraživali kako ples služi kao način očuvanja i prenošenja kulturnih običaja, mitova i narodnih priča,
- podsekcija *ples kao obred i slavlje* koja bi se bavila ulogom plesa u obredima, proslavama i ceremonijama, tom prilikom bi posjetitelji mogli saznati kako se ples koristi u religijskim obredima, svadbama, inicijacijama i drugim kulturnim događanjima te kako obogaćuje te specifične trenutke,
- podsekcija *ples i narodna nošnja* gdje se predstavlja povezanost između plesa i narodnih nošnji koje često prate plesne izvedbe, a bili bi prikazani različiti tradicionalni kostime te objašnjenja o specijalnim načinima dizajniranja koji su odražavali kulturne identitete i povijest zajednica,
- podsekcija *ples i jezik tijela*, u ovoj podsekciji bi se bavili jezikom tijela i gestikulacijom u plesu, posjetitelji bi saznali kako se plesom mogu prenositi

poruke, priče i emocionalni izrazi te kako je ples često korišten za komunikaciju unutar određenih kultura,

- podsekcija ***ples i politika*** u sklopu koje bi bila istražena politička dimenzija plesa i kako se ples koristio kao sredstvo izražavanja političkih stajališta, ali i borbe za društvene promjene,
- podsekcija ***migracija i utjecaj kultura*** gdje bi se obrađivala tematika migracija i interakcija između različitih kultura te kako je to formiralo određene plesne izraze, a posjetitelji bi bili upoznati s plesnim stilovima koji su nastali iz susreta različitih kulturnih utjecaja.

Kroz ovu sekciju, muzej bi predočio duboke veze između plesa i kulture zajednica u službi sredstva izražavanja, očuvanja kulturnih baština i izražavanja različitih kulturnih identiteta širom svijeta.

5.7.6. Ples u suvremenom društvu

Ovaj dio muzeja bi istraživao ulogu plesa u suvremenom društvu, a sastojao bi se od ovih podsekcija:

- podsekcija ***suvremeni plesni pokreti*** gdje bi se posjetitelja upoznalo s različitim suvremenim plesnim pokretima, uključujući suvremeni, moderni i postmoderni ples, suvremeni balet, hip-hop, breakdance, krump i druge, a pritom bi se istraživalo kako su ti pokreti evoluirali i kako odražavaju suvremene društvene teme i izazove,
- podsekcija ***ples kao izraz identiteta*** u sklopu čega bi se moglo istraživati kako ples služi kao izraz identiteta i individualnosti u suvremenom društvu, a to bi uključivalo istraživanje plesnih subkultura, plesnih zajednica i ulogu plesa u izražavanju spolne, kulturne i seksualne identifikacije,

- podsekcija *ples kao terapija* gdje bi se bavilo terapijskim aspektima plesa i kako se ples koristi kao sredstvo za poboljšanje fizičkog i mentalnog zdravlja,
- podsekcija *obrazovanje i profesionalni razvoj* gdje bi posjetitelji imali priliku razumjeti kako se plesna obrazovanja razvijaju u suvremenom društvu, uključujući plesne škole, konzervatorije te plesne studije na sveučilištima,
- podsekcija *ples u pop kulturi* gdje bi se objasnilo i prikazalo kako se ples promovira i popularizira putem medija, kao što su televizija, film, glazbeni spotovi i društvene mreže.

5.7.7. Interaktivne instalacije, multimedija i videozapisi

Sekcija interaktivne instalacije, multimedija i videozapisi bi bila dizajniran na način da posjetiteljima omogući dublje uranjanje u svijet plesa kroz interakciju, tehnologiju i audiovizualne sadržaje. Sadržavala bi interaktivne plesne instalacije u kojima bi posjetitelji imali priliku sudjelovati, a koje bi im omogućavale da sami izvedu određene plesne korake ili kreiraju vlastite plesne kreacije, ovakve instalacije bi mogle koristiti senzore pokreta i tehnologiju virtualne stvarnosti kako bi stvorile imerzivno iskustvo, zatim multimedijalni prikazi plesnih izvedbi, kroz koje bi posjetitelji gledali snimke legendarnih plesnih izvedbi iz prošlih vremena, kao i suvremenih predstava, ovi prikazi omogućili bi im bolje razumijevanje tehničke virtuoznosti i umjetničkog izričaj plesača.

Sukladno tome uslijedila bi podsekcija srodna ovoj tematici, pod nazivom:

- *video intervju s plesačima i koreografima* koja bi posjetiteljima približila osobne priče, izazove te inspiraciju koja se krila iza njihovih karijera, kroz plesne dokumentarce i mini-filmove koji bi istraživali različite aspekte plesa, uključujući povijest, koreografiju, plesne tehnike i umjetničku viziju, koji bi posjetiteljima pružili dublje razumijevanje plesa kao umjetničkog izraza.

Kroz ovaj segment, muzej bi stvarao dinamično i interaktivno iskustvo za posjetitelje, omogućujući im da dublje shvate svijet plesa kroz tehnologiju, multimediju te osobne priče plesnih umjetnika.

5.8. Edukativni programi

Muzej plesa u Hrvatskoj imao bi u ponudi različite edukativne programe kako bi obogatio iskustvo posjetitelja i promovirao razumijevanje plesne umjetnosti. U sklopu muzejskih edukativnih programa odvijale bi se:

- razne radionice plesa – što bi uključivalo organiziranje praktičnih radionica gdje posjetitelji mogu naučiti osnovne plesne korake ili tehnike različitih plesnih stilova, poput baleta, hip-hopa, flamenka, ali i gdje se mogu potpuno opustiti i prepustiti poput improvizacijskih radionica;
- razna predavanja i prezentacije – što bi uključivalo organiziranje predavanja i prezentacija o povijesti plesa, razvoju plesnih stilova i njihovoj ulozi u različitim kulturama, pogled na ples iz raznih znanstvenih perspektiva, poput one antropološke, etnološke, muzeološke, povijesno umjetničke, kineziološke i slično;
- mnogobrojne izvedbe – što bi uključivalo redovno organiziranje plesnih izvedbi i raznih popratnih koncerata, uključujući nastupe profesionalnih plesača i ansambala, koncerte klasične glazbe koja je jedno vrijeme bila neodvojiva od plesne umjetnosti te sve ostale glazbene i vokalne prikaze i izvedbe vezane uz plesne tradicije svjetskih kultura;
- interaktivne izložbe – primjerice putem korištenje interaktivnih zaslona ili raznih plesnih igara;
- razgovore s umjetnicima – koji bi uključivali organizaciju sesija razgovora s profesionalnim plesačima, koreografima ili plesnim umjetnicima kako bi posjetitelji mogli čuti njihove priče i iskustva;

- razne tečajeve za djecu i mlade – što bi obuhvaćalo ponudu raznih tečajeva plesa za djecu i mlade kako bi se potaknuo njihov interes za plesnu umjetnost od najranije dobi;
- tečajeve za odrasle – što bi uključivalo razne tečajeve i radionice za odrasle koji žele naučiti, unaprijediti ili samo uživati u rekreativnim plesnim radionicama;
- virtualne ture – uzevši u obzir ubrzanu modernizaciju i virtualizaciju društva posvetila bi se pažnja i na razvoj virtualnih tura ili mobilnih aplikacija koje omogućuju posjetiteljima da istraže muzej i njegove eksponate putem svojih pametnih uređaja;
- školske programe – koji bi bili prilagođeni školskim skupinama koji omogućuju učiteljima da svoje učenike educiraju o plesu i njegovoj kulturnoj važnosti, te na kraju,
- posebnim programima za osobe s invaliditetom – koji bi bili posebno prilagođeni kako bi se i osobama s invaliditetom moglo omogućiti uživanje u raznim oblicima plesne umjetnosti.

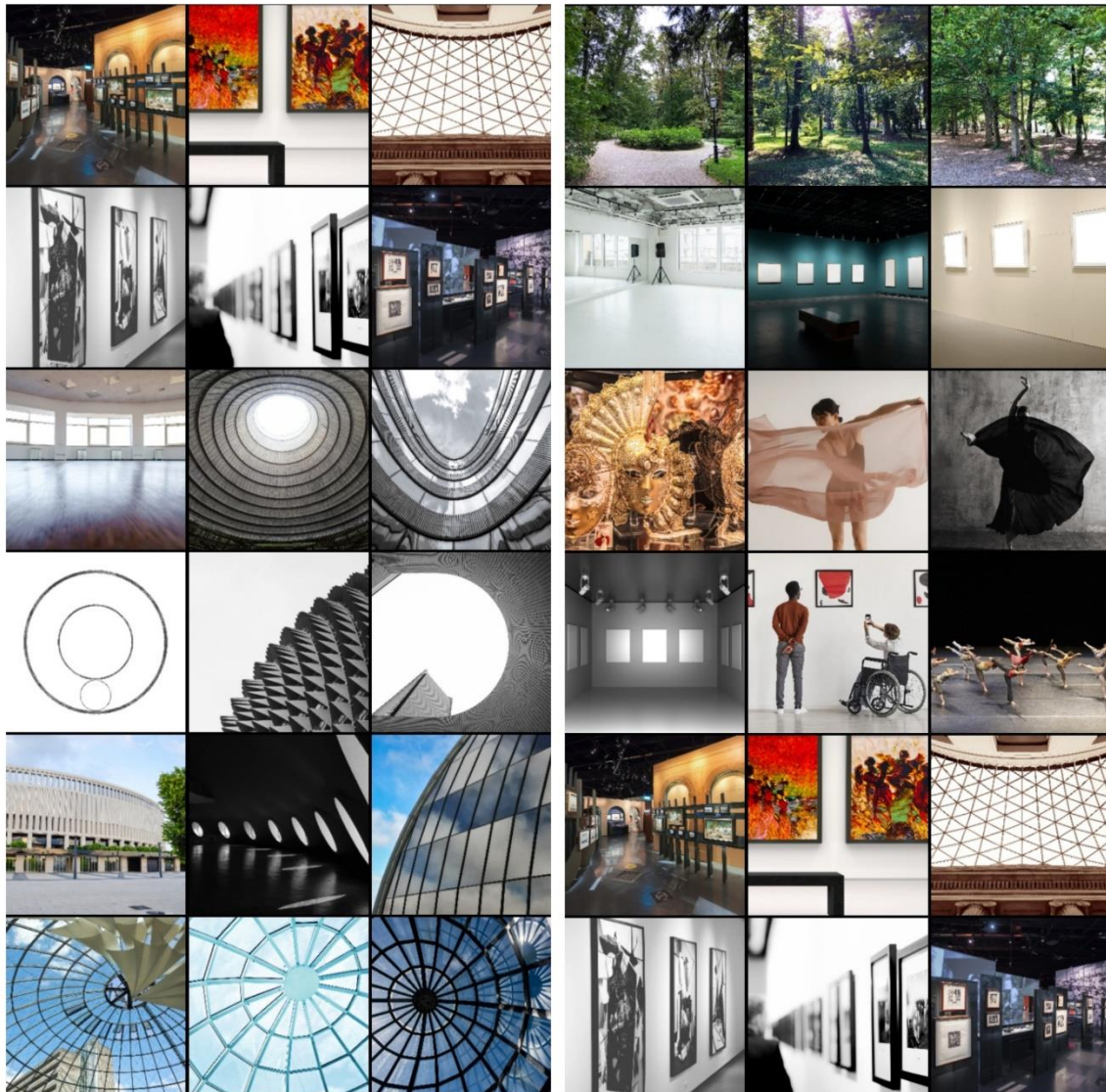
5.9. Koncept izgleda interijera

Izgled interijera bi bio koncipiran na način da se posjetiteljima omogući doživljaj putovanja kroz povijest plesa, istražujući različite kulture i stilove te da se sažive sa svijetom plesa na interaktivan i inspirativan način. Sukladno tome, idejni koncept interijera bi sadržavao tematske paviljone, a pritom bi svaki bio posvećen određenoj sekciji stalnog postava. Muzejska zgrada Muzeja plesa ne bi imala katove već bi bila prizemna zgrada, na taj način bi bila pristupačna i prilagođena svim ciljanim skupinama posjetitelja. Zgrada bi bila kružnog tlocrta, a na ulazu u zgradu u koju bi se ulazilo kroz veliki perivoj koji bi se nalazio ispred i u potpunosti je okruživao bio bi mali kružni atrij okružen staklenim zidom na kojem bi se prikazivale projekcije različitih plesnih stilova i perioda te bi s informacijskom točkom i orijentirima za posjetitelje stvarao uvod u stalni postav muzeja. Glavni muzejski atrij bio bi veliki kružni prostor u samom središtu zgrade opremljen plesnim podijem i scenskim elementima koji bi omogućavali organiziranje plesnih izvedbi, radionica i demonstracija te bi ujedno bio i mjesto održavanja povremenih izložbi. On bi

imao visoke staklene prozore/zidove te staklenu kupolu koji bi omogućavali obilje prirodne svjetlosti.

Sekcije stalnog postava bi se nalazile u paviljonima unutar zgrade koji bi okruživali glavni atrij pa bi tako sekcija posvećena povijesti plesa mogla bi biti oblikovana kao kronološki niz prostorija unutar paviljona koje predstavljaju različite povijesne periode i kulture. Svaka prostorija bila bi uređena u skladu s određenim razdobljem, koristeći autentične kostime, muzejske predmete, muzeografska pomagala i dekor, a pritom bi zidovi bili obloženi slikama i fotografijama koje bi prikazivale plesne izvedbe iz tog razdoblja. Sekcija posvećena plesnim tradicijama različitih regija mogla bi biti organizirana kao serija manjih galerija, svaka posvećena plesnim tradicijama određene regije svijeta. Svaka galerija bila bi uređena u skladu s kulturnim kontekstom te regije, koristeći autentične kostime, glazbu i vizualne elemente. Sekcija posvećena biografijama plesnih ikona bi mogla uključivati male galerije unutar većeg paviljona koje bi funkcionirale kao niše, a svaka niša bi bila posvećena pojedinačnoj plesnoj ikoni te bi sadržavala biografske informacije, fotografije, video materijale i osobne artefakte. Sekcija plesna glazba, kostimi i rekviziti mogla bi sadržavati također više manjih područja razgraničenih pregradnim zidom unutar jednog većeg paviljona koja bi predstavljala različite aspekte plesa pa bi tako primjerice dio posvećen glazbi bio opremljen instrumentima i audiovizualnim prikazima koji istražuju povezanost glazbe i plesa, a na silčan način bi bile predstavljene i ostale podsekcije. Sekcija posvećena plesu kao izrazu kulture bila bi organizirana kao serija zasebnih prostorija koje predstavljaju različite kulturne aspekte plesa, a sekcije ples u suvremenom društvu i interaktivne instalacije, multimedija i videozapisi bi uključivale veći paviljon s moderno uređenim prostorom s mnoštvom interaktivnih instalacija, video materijala te multimedijalnih prezentacija koje bi omogućile posjetiteljima da istraže suvremene plesne trendove i izraze.

Dodatno, unutar zgrade, koja bi bila osigurana i zaštićena prema pravilima struke i najvišim standardima od potresa, požara i ostalih nepogoda te s jasno naznačenom signalizacijom za izlaze u slučaju nužnosti, nalazili bi se i prostrani uredi te odvojene komunalije za osoblje muzeja i posjetitelje. Muzejska zgrada bi također imala prostor za dokumentaciju, prostor koji bi služio kao muzejska čuvaonica, knjižnicu s knjigama, člancima i znanstvenim radovima o plesu, suvenirnicu gdje bi posjetitelji mogli kupiti razne plesne rekvizite, knjige i glazbu te muzejski restoran i kafić.

Slika 4 Na ovom fotografskom kolažu u svrhu bolje vizualizacije je predstavljeno nekoliko osnovnih elemenata koji bi prožimali interijer i eksterijer Muzeja plesa.

6. Zaključak

Suvremeni muzeji su postali dinamični centri za kulturološki dijalog i edukaciju, a ples je izuzetno važan aspekt ovog razvoja. Plesna umjetnost različitih oblika ima ključnu ulogu u prenošenju kulturnih, društvenih i emocionalnih poruka te promicanju inkluzivnosti u muzejskim institucijama. Ova suradnja obogaćuje kulturnu scenu i oblikuje budućnost kulturnog razumijevanja i umjetničke izražajnosti, potičući nas na dublje razumijevanje i povezanost u svijetu koji se neprestano mijenja. U ovom radu sam predložila idejni koncept *Muzeja Plesa u Hrvatskoj*, te se nadam se da će ovaj rad potaknuti interes za daljnjim proučavanjem i istraživanjem ove tematike kao i dodatna razmatranja o realizaciji predloženog projekta.

7. Popis literature

Ambrose, Timothy i Paine, Crispin (2006), *Museum Basics*, Routledge, London, New York

Arheološki muzej u Zagrebu, EMA (2000), <https://ema.muzea.hr/sadrzaj/1/arheoples> (pristupljeno 21. 09. 2023.)

Babić, Darko (2009), O muzeologiji, novoj muzeologiji i znanosti o baštini, U: Vujić, Tarka ; Špikić, Marko (ur.). *Ivi Maroeviću baštinici u spomen*, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

Bennett, Tony (1995), *The Birth of the Museum: History, Theory, Politics*, Routledge, London, New York

Bishop, Claire (2013), *Radical Museology or, What's 'Contemporary' in Museums of Contemporary Art?*, Koenig Books, London

Brstilo, Ivana i Jelavić, Željka (2010) *Kultura kao prostor mogućnosti: muzej kao čimbenik društvene integracije*, Split, Zagreb, Etnografski muzej Zagreb, Zagreb

Carter, Curtis L. (2000), *Improvisation in Dance*, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, Vol. 58, No. 2, *Improvisation in the Arts*, 181 – 190, Wiley on behalf of The American Society for Aesthetics

Dance Museum of the Deutsches Tanzarchiv Köln/SK Stiftung Kultur, Köln (2023), <https://museenkoeln.de/portal/Museen> (pristupljeno 22. 09. 2023.)

Dancing Museums (2023), <https://www.dancingmuseums.com/about/> (pristupljeno 22. 09. 2023.)

Dansmuseet, Stockholm (2023), <https://dansmuseet.se/?lang=en> (pristupljeno 22. 09. 2023.)

Davenne, Christine (2012), *Cabinets of Wonder*, Abrams; First English Language Edition, United Kingdom

El Museo del Baile Flamenco (2023), <https://museodelbaileflamenco.com/index.php/el-museo-del-baile-flamenco/> (pristupljeno 22. 09. 2023.)

Esche, Charles za interviju Dominieka Ruytersa, *A Cosmology of Museums*, in: *Metropolis M*, 4/17/2013, available online at: <http://metropolism.com/features/a-cosmology-of-museums/> (pristupljeno 15. 09. 2023.)

Etnografski muzej Zagreb (2023), <https://emz.hr/dogadjanja/dani-zive-bastine-u-etnografskom-muzeju/> (pristupljeno 21. 09. 2023.)

Garača, Neven i Kadlec, Željka (2011) *Komunikacija u procesu menadžmenta Praktični menadžment*, Vol. II, br. 3, str. 118-125, *Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici*, Specijalistički diplomski stručni studij menadžmenta Veleučilišta u Šibeniku

- Giurchescu, Anca (2001) The Power of Dance and its Social and Political Uses, Yearbook for Traditional Music, Vol. 33, pp. 109-121
- Gliptoteka HAZU, EMA (2022), <https://ema.muzea.hr/sadrzaj/2/plesnim-koracima-kroz-zbirke-gliptoteke> (pristupljeno 21. 09. 2023.)
- Gurian, E. H. (2006) *Civilizing the Museum: The Collected Writings of Elaine Heumann Gurian*. Routledge
- Hooper-Greenhill, Eilean (1994) *Museums and Their Visitors*, Routledge, London, New York
- Hooper-Greenhill, Eilean (1999) *Education, communication and interpretation: towards a critical pedagogy in museums*, Routledge, London, New York
- Hrvatski kulturni dom na Sušaku (2003), <https://hkd-rijeka.hr/dogadanja/port-of-dance-2023-festival-suvremenog-plesa/> (pristupljeno 21. 09. 2023.)
- Hrvatski povijesni muzej (2022), https://www.hismus.hr/hr/novosti/arhiva/dogadanje/ema-2022_ples/ (pristupljeno 21. 09. 2023.)
- ICOM, <http://icom.museum/statutes.html> (pristupljeno 15. 09. 2023.)
- ICOM: ETIČKI KODEKS ZA MUZEJE (2007) <http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2011/11/Eticki-kodeks-za-muzeje.pdf> (pristupljeno 15. 09. 2023.)
- International dance museum, SanFrancisco (2023), <https://www.museumdance.org/> (pristupljeno 22. 09. 2023.)
- Kaeppler, Adrienne L. (2000), *Dance Ethnology and the Anthropology of Dance*, Dance Research Journal, Smithsonian Institution
- Loupe, L. (2006), *Poetika suvremenog plesa*, Hrvatski centar ITI, Zagreb
- Lukić, D. (2006) *Produkcija i marketing scenskih umjetnosti, organizacija planiranje, proizvodnja i marketing u kazalištu*, Hrvatski centar ITI-UNESCO, Zagreb
- Maroević, Ivo (1993), *Uvod u muzeologiju*, Zavod za informacijske studije Zagreb, Zagreb
- Miklošević, Željka (2015) *Komunikacija u muzeju – implikacije za muzejsku edukaciju i razvoj struke*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Katedra za muzeologiju, Zagreb
- Miklošević, Željka, Zlodi, Goran. (2014) *Informacijska tehnologija u muzejima – značajke interaktivnih sadržaja u informalnome kontekstu učenja*?. *Informacijske tehnologije u obrazovanju*, Lasić-Lazić J., ur. Zagreb: Zavod za informacijske studije, Zagreb
- MoMA, New York (2023), <https://www.moma.org/> (pristupljeno 22. 09. 2023.)
- Musée du Louvre, Paris (2023), <https://www.louvre.fr/en/what-s-on/exhibitions/the-body-in-movement> (pristupljeno 22. 09. 2023.)

Muzej suvremene umjetnosti (2001/2022), <http://www.msu.hr/dogadanja/umjetnost-kroz-pokret-mi-plesemo/789/hr.html> (pristupljeno 21. 09. 2023.)

Projekt Muzej plesa, Ziher (2016), <https://www.ziher.hr/sanja-tropp-fruhwald/> (pristupljeno 21. 09. 2023.)

Tiflološki muzej, katalog izložbe Rak i mir (2023), <https://www.tifloloskimuzej.hr/hr/dogadanja/izlozba-rak-i-mir,173.html> (pristupljeno 21. 09. 2023.)

Victoria & Albert Museum (2023), <https://www.vam.ac.uk/> (pristupljeno 22. 09. 2023.)

Vujić, Žarka (2022), Razvoj muzeološke misli u Hrvatskoj i mjesto Vladimira Tkalčića unutar njega, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Zagreb

Zakon o muzejima (2018) https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_07_61_1267.html (pristupljeno 15. 09. 2023.)

8. Popis slikovnih priloga

Slika 1 Studija pojednostavljivanja oblika subjekta u Plesovima Palucce. (Wassily Kandinsky, 1926. godina)	14
Slika 2 Na ovoj fotografiji su dr. Martin Luther King Jr. i njegova supruga Coretta Scott King koji plešu u hotelu Malmen u Stockholmu, Švedska. Dr. Martin Luther King Jr. i njegova žena su u Švedskoj boravili kao počasni gosti na proslavi prvog rođendana Republike Kenije. Tri dana ranije dr. Martin Luther King Jr. je primio Nobelovu nagradu za mir. (13. prosinca 1964.)	17
Slika 3 Fotografija radova sudionika taktilno-kinestetičke radionice u sklopu izložbe Rak i mir Tiflološkog muzeja. (preuzeto iz kataloga izložbe)	26
Slika 4 Na ovom fotografskom kolažu u svrhu bolje vizualizacije je predstavljeno nekoliko osnovnih elemenata koji bi prožimali interijer i eksterijer Muzeja plesa.	51

9. Sažetak / Abstract / Abstrakt / Abstrato

Ovaj rad istražuje ulogu muzeja i plesa u 21. stoljeću, s naglaskom na njihovu komunikaciju i integraciju. Prvo se analizira društvena uloga muzeja i različiti načini komunikacije u muzejskom okruženju. Zatim se istražuju suvremeni ples, street dance i druge plesne oblike te njihove komunikacijske uloge u globalnom kontekstu. Rad također razmatra i primjenu plesne umjetnosti unutar muzejskih institucija u Hrvatskoj, ali i u svijetu. Konačno, predstavljen je koncept *Muzeja Plesa* s misijom i vizijom ustanove, osnovnim marketinško strateškim planom, financiranjem, društvenim mrežama i promocijom, zakonodavnim okvirom, ciljanim skupinama korisnika, stalnim postavom, edukativnim programima te konceptom izgleda interijera naglašavajući pritom važnost komunikacije između muzeja, plesne umjetnosti i zajednice u suvremenom društvu.

Ključne riječi: muzej, ples, muzeologija, komunikacija, umjetnost

This paper explores the role of museums and dance in the 21st century, with an emphasis on their communication and integration. First, the social role of the museum and different ways of communication in the museum environment are analyzed. Then contemporary dance, street dance and other dance forms and their communicative roles in a global context are explored. The paper also considers the application of dance art within museum institutions in Croatia, but also in the world. Finally, the concept of the *Dance Museum* is presented with the institution's mission and vision, basic marketing strategic plan, financing, social networks and promotion, legislative framework, target groups of users, permanent exhibition, educational programs and the concept of the interior design, emphasizing the importance of communication between the museum, dance art and communities in contemporary society.

Keywords: museum, dance, museology, communication, art

In diesem Artikel wird die Rolle von Museen und Tanz im 21. Jahrhundert untersucht, wobei der Schwerpunkt auf ihrer Kommunikation und Integration liegt. Zunächst werden die gesellschaftliche Rolle des Museums und verschiedene Formen der Kommunikation im Museumsumfeld analysiert. Anschließend werden zeitgenössischer Tanz, Street Dance und andere Tanzformen und ihre kommunikative Rolle im globalen Kontext untersucht. Der Artikel betrachtet auch die Anwendung von Tanzkunst in Museumsinstitutionen in Kroatien, aber auch weltweit. Abschließend wird das Konzept des *Tanzmuseum* mit der Mission und Vision der Institution, dem grundlegenden strategischen Marketingplan, der Finanzierung, den sozialen Netzwerken und der Werbung, dem gesetzlichen Rahmen, den Zielgruppen der Nutzer, der Dauerausstellung, den Bildungsprogrammen und dem Konzept der Innenarchitektur vorgestellt. Betonung der Bedeutung der Kommunikation zwischen Museum, Tanzkunst und Gemeinschaften in der heutigen Gesellschaft.

Schlüsselwörter: Museum, Tanz, Museologie, Kommunikation, Kunst

Este artigo examina o papel dos museus e da dança no século XXI, centrando-se na sua comunicação e integração. Em primeiro lugar, analisa-se o papel social do museu e as diferentes formas de comunicação no ambiente museológico. Serão discutidas a dança contemporânea, a dança de rua e outras formas de dança e o seu papel comunicativo no contexto global. O artigo também trata da aplicação da arte da dança em instituições museológicas na Croácia, mas também no mundo. No final foi apresentado o conceito do *Museu da Dança* com a missão e visão da instituição, plano estratégico básico de marketing, financiamento, redes sociais e publicidade, o próprio cenário, públicos-alvo de utilizadores, conjunto permanente, programas educativos e interiores conceito de design. Enfatizando a importância da comunicação entre museus, arte da dança e comunidades na sociedade atual.

Palavras-chave: museu, dança, museologia, comunicação, arte